

A 16os honvéd

Kiadja:
A m. kir. beszercebányai 16. honvéd
gyalogezered történelmi osztálya.

Megjelenik
minden hó 1-én és 15-én.

A lap jövedelme az ezred hadi özvegy
és árva alapját gyarapítja.

Hull a hó...

Hull a hó az égi csendre,
álmot szőve száll a pelyhe
dérbe öszült agra fára:
Hull a hó, hull a hó,
hull a hó a vén bakára...

Hull a hó a puszkacsőre,
hull a fedezék tetőre,
S odabenn vig mese járja:
Hull a hó, hull a hó,
hull a hó a vén bakára.

Ránevet a lámpa fénye
ezer asszony levelére:
„a gyerekek az anyját várja!”

S hull a hó, hull a hó,
hull a hó a vén bakára...

Oberon.

KARÁCSONY.

Karácsonykor a lelkek összetalálkoznak a szeretetben. A harag, gyűlölködés pillanatra meghökken, ránéz a jóságra, a tisztaságra és meghajlik előtte. A karácsony az emberi lelkek békéjének varázsnapja: megnyugvást hoz, pihenést és kibékülést. A vágyak, kívánságok ilyenkor megsokszorozva remélnek, titokban mindenki hisz a megvalósulásban. Karácsony két apján a remény kifeszített vitorlákkal száguld bennünk s minden távoli álom a valóság színezetét hordja magán. De hiszen így is helyes. Annyi küzködésben, annyi sok, sok gondban élünk egy éven keresztül, hogy jól esik legalább egyszer megtérni sajátmagunkhoz és reményt szerezni egy teljes évre. A remény, a vágy a legemberibb vonás: föltétlen szükségesség egy életre, de különösen a mai nehéz időkben, amikor az embernek oly nagyon próbára van téve minden idege.

Három és fél éve dühög a háború, ennyi idő óta állunk talpig fegyverben, védjük határainkat és ennyi idő kellett

ahoz, hogy reményeink most már tényleg a megvalósulás révébe jussanak s a háborús remények valósággá váljanak.

A mit mindig hittünk, de elképzelni sohasem tudtunk, ime itt van: — keleti frontunkon csönd van, a béke csöndje.

Amire remegve gondoltunk, amiért oly sokat szenvedtünk, amiért annyit fáztunk, dideregtünk: bekopogtatott ajtónkon, s mi igyekszünk a berozsdásodott kulcsot a béke-lakaton megfordítani, hogy kitarjuk a háború termének kapuját és beengedjük a világosságot, a megnyugvást, a szeretetet, a békét.

Keleti frontunkon végig, állásaink előtt fehér zászlók lobognak, s mi könnyes szemmel, megilletődve nézünk rájuk. Zengő akkordokon szeretnők üdvözölni a zászlókat és a csöndet, mely legszebb muzsika füleinknek.

Hiszen annyi vér, hullá-piramis, tengernyi könny, megpróbáltatás ezer változata árán jelent meg a zászló, a csönd frontunkon, hogy most szinte el sem tudjuk hinni, hogy tényleg így van. De higgyük! Higgyük, hogy a zászlót nem éri vihar, a csöndet nem váltja fel orkán; higgyük ezt

Tavalyi mese.

Írta: Scholtz László hdgy.

I.

Csendes, napsugéras szeptemberi délután volt. A tiszta, barátságos délvidéki falu egyenes utcáin alig egy-két iskolás gyerek játszadozott csupán, itt-ott egy két liba csipdeste a fűvet az utcák kétoldalán végigfutó árkokban, fel-felrántva fejét, ha egy fűszálat becsíphetett vereses csőrébe. Az egész falu a legnyugalmasabb, legbékésebb képet tárta a kis udvarház napsütéses verandáján ülő két fiatal leány elé, akik egy, kissé kopott ruhájú, lányos arcú fiatal katonával beszélgettek.

— Hát csakugyan elmennek, Feri? — kérdezte a fiatalabbnak látszó leány, hosszú hallgatás után megtörve a csendet, mintha sehogy sem tudná elhinni a dolgot.

— El bizony, Ica, felelte félig sajnálkozó, félig hetyke — dicsekvő hangon a fiú, a rég megszokott, állandó vendég hizalmasságával. — Hiszen ép elég időt töltöttünk már itt. Nem gondolja, Vali? — fordult most a másik, tőle jobbra ülő leány felé, de hangjában inkább szomorú sajnálkozás rezgett már a felcsillanó szemmel, szinte szorongva várta a vá-

laszt a lánytól, aki azonban csak vállat vont s közömbös hangon felelte:

— Isten tudja; maradhattak volna még — —

Sárosi Feri hadnagy, aki a két leánnyal ezt a beszélgetést folytatta, mint a — — — zászlóalj szállás csinálója került ezelőtt körülbelül egy hónappal a faluba s élve a szabad rendelkezési joggal, amellyel mint szállás csináló fel volt ruházva, iparkodott lehetőleg magának szerezni meg a legjobb lakást s így jutott a kis hétszilvafás földbirtokos Kovácsék házába. Ezredét a véresen súlyos nyári harcok után jóformán negyedére lepadva küldték a kis délvidéki falu környékére, hogy ott kipihenve a nyár fáradalmait, újra teljes létszámban mehessen a frontra. Egy hónapig tartott mindössze a pihenés, de most, hogy az indulási parancs megjött, a zászlóalj sok tagjának elszorult a szíve, annyira hozzászoktak már a békés gyakorlatozáshoz s oly otthon érezték magukat a barátságos magyar falucska vendégszerető lakóinak körében.

De különösen nehezeire esett a válás Sárosinak, aki szinte családtagnak érezte már magát Kovácséknál, ahol valóban úgy bántak vele, mint egy nem is nagyon távoli rokonnal. Az öreg Kovács, kinek a kis faluban társasága nem igen akadt, özvegy ember létere örült, hogy egy alsós partnert foghatott és Sárosi szorgalmasan vesztette el a kontrákat és ke-

különösen most karácsonykor, a béke s a megnyugvás ünnepén.

Karácsonyra esik a béke szárnypróbálgatása. A csenevész tollak kezdenek kinőni a csonka szárnyon s mi szeretettel dédelgetjük a puha pihéket. Mi, igen mi katonák, mert ha valaki igazán tudja értékelni a békét, akkor a katona az.

Hadvezéreinkkel, politikusainkkal egyek vagyunk, hiszen ők sem akarhatnak mást, mint amit mi akarunk. S mi a tisztességes békét akarjuk, hogy földjeinken, gyárainkban, hivatalainkban nyugodtan élhessük le életünket. Nyugodtan és gondtalanul, hogy lelkeinkre nyomasztólag ne hasson egy új háborús veszedelem, nyugodtan és gondtalanul, hogy hozzákezdhessünk egy új Magyarország felépítésén.

* * *

Karácsony, szeretet ünnepe, hozzad el nekünk az áldásos békét, szüntesd meg a háborgó vihart fejünk felett, hogy gyenge életsajkánk mielőbb parthoz érjen.

Add vissza szívünk békéjét, hogy megnyughassunk, gyermekeinket és családunkat, hogy örömmel éljük le életünket. Add vissza földjeinket, hogy tisztességgel meg-

munkálhassuk, hogy kenyeret adhassunk a szűkölködőknek. Szüntesd meg könyeink hullását, hogy derűs arccal néhessük embertársainkat, vedd ki szívünk-ből a haragot, hogy a gyűlölködés csirája ne szüljön a mai háborúhoz hasonlót.

Karácsony, szeretet ünnepe ó adj erőt a jövőhöz, bizodalmat sorsunk jobbrafordulásához. Adj erőt, hogy izmos magunkat el ne söpörje a vihar, adj bizodalmat, hogy higyjünk a ma megváltásában s egy boldogabb, szebb jövőben! Amen.

Budapest, 1917. dec. 15.

Az egyetlen szó, amit — még háborúban is, még hadiujság számára is — az ember nyugodtan leirhat, anélkül, hogy olvasóit vagy magát áltatná, ez: a béke. A besztercebányai 16-os honvédek örök dicsősége, hogy a tisztességes, az emberséges, a demokratikus békeért küzdenek.

Lakatos László.

verte a kártyát, nem mintha oly nagy szenvedéylet lett volna az alsós, hanem mivel rendesen a két lány jelenlétében folyt a játék. —

Vali utolsó szavai után hosszú, mély hallgatás ült valamennyiük ajkára. A két lány némán, csendesen nézett maga elé, Sárosi pedig elmélázó szemekkel bámult a messzeségbe, mintha jövő bizonytalan sorsát szeretne volna benne meglátni.

— Jöjjön, Feri, menjünk le a kertbe, szólalt meg egyszerre Ica s be sem várva a feleletet, megfogta Sárosi kezét s ugrándozva huzta-vonta maga után a fiut.

Sárosi, bár nem tudta elképzelni, mit akarhat vele a szeleburdi kis lány, nevetve követte. Az itt töltött pár hét alatt megszokta, hogy Icát nem lehet komolyan venni, mindig valami csínyen töri a szép szöke fejét s most sem vette észre, milyen komoly lett hirtelen a máskor oly eleven, örökké kacagó leány.

Végig siettek a szőlőlugason s elkanyarodtak balra, a ribizke és egresbokrok felé.

Ica most egyszerre megállt. Még mindig fogva tartotta a fiu kezét, szembefordult vele s lesütött szemmel, lassú, vontatott hangon mondta:

— Feri — emlékszik — — —

Sárosi felkacagott:

— Mire, Ica? Arra az érett piros paradicsomra

amelyet megérkezésemkor barátságos istenhözottként a fejemhez hajított? Persze hogy emlékszem! Hiszen ez volt az alapja a barátságunknak.

— Ugyan ne bosszantson örökké azzal a paradicsommal! felelte a kislány durcás hangon, de a szeméből kicsordult a könny s mácsöppent Feri kezére.

— De Icus mi baja? kérdezte a fiu megütöközve.

— Semmi, csak — azt akartam — kérdezni magától, — hogy — Ica, eredj, hidd fel apát üzsonázni — szólalt meg hirtelen a hátuk mögött Vali — ott van a hátsó udvarban. Remélem, Feri, egy bucsúüzsonát még elfogad tőlünk — fordult aztán Sárosi felé, ki az előbbi jelenettől még mindig kábultan állt ott.

Szótlanul indult Vali után a verenda felé. Kábult fejében egymást zavarták, kergették a kusza gondolatok. — Hogyan — Ica — szerelmes volna öbelé? Sehogy sem tudta elképzelni. Ő Icaban mindig pajkos játszótársat, legfeljebb bizalmas barátnőt látott, de — szerelem közte és Ica között — erre sohasem gondolt. Hiszen Ica még oly fiatal, tizenhat éves kislány, hogy neki, Ferinek soha eszébe sem juthatott hogy komolyan foglalkozzék vele. Neki egész lelkét — Vali töltötte be.

Lassan felértek a verandára. Leültek az asztalhoz egymással szemben s hosszan, némán haligattak

Jaroslau előtt történt.

Irta: Magyar Lajos, a „Világ” munkatársa.

Az oroszok védelmezték a jaroslai hidfőt. Hadffy altábornagy honvédhadosztálya felfejlődött és a porosz gárdistákkal együtt rohamra indult az orosz állások ellen. Egy magaslatról vezette Hadffy az ütközetet. Ez volt az első teljes csata, amit láthattam. Ezt a csatát nem lehet elfelejteni.

A verőfényben, tavaszi napsugárban fürdő mezőkön át kúszt a honvédek rajvonala. Ágyúszó tombolt, gépfegyverek kattogtak, puskák tompa pukkanásai rázták meg a szívet; a gránát fekete szökőkutakat vágott a földből és a schrapnellek felhői az ég azurkékjén szinte egybeolvadtak a báránnyal. Halálmező lett a jaroslai rétekből és a 264-es magaslaton orgiázott az élet pusztulása. Az erdőben rigók rikoltottak, a májusi nap virágot és rügyet csókolt ki a fákból, a föld megzendült, zöld pázsit takarót öltött és virágokkal díszítette magát. A tavasz rejtelmes illata rezgett a levegőben és a pázsitos mezőben egy kes-

keny csik mozgott előre, katonák, emberek, apák, fiuk, testvérek és gránátok jajongtak, schrapnellek súvítettek, gépfegyverek, puskák szakadatlan lárma zakatolt. A mező, az erdő, a nap, a madár a tavaszt, az életet ünnepelte és az emberekre a halál leselkedett.

Parancsszavak, jelentések, a telefon bugása, véres sebesültek vánszorogtak az uton, a távolból ide-nehélen Jaroslau házai, a síkságon mint ezüstszalag kanyarog a San folyó; a szépség panorámája, az élet tavaszi ujjongása közben a csata irgalmatlan gépezete dolgozik . . .

Már alkonyodott, az ég hiborpiros kárpitjára festett fekete foltot a pergőtűz őrjöngése és a mezőn egy fekete tömeg vonult fel: a tartalék.

— A tizenhatos honvédek egy zászlóalj — mondta Hadffy altábornagy. Nagyszerű, drága katonák . . .

Láttam, ahogy bátor mozdulattal megközelíti a tömeget a halál magaslatát, az ágyúk elhallgattak, a rajvonalt acélos rohammal tör előre és másnap hajnalban bevonultunk Jaroslauba. És a diadalmas csata hajnalán a zsendülő pázsit véres volt és sirokat ástak. Sok virágos, rügyező fát kettétört a gránát. A sarjadó vetést letiporták a tusázó emberek.

És már akkor sokan arra gondoltak, hogy ha Magyarország léte, határa, jövője biztos lesz, ha megbizonyosodik, hogy fegyverrel nem lehet kihuzni egyet-

Végre megszólalt Sárosi.

— Valika — mondta előrehajolva, kezét a lány felé nyújtva s úgy érezte, hogy a torkába szaladt a szíve. — Vali, valamit szeretnék mondani magának; szeretném megkérni — hirtelen feltekintett s megpillantva Kovácsot, aki lával a veranda lépcsőjéhez közeledett, csak ennyit mondott: Engedje meg, ha elmegyek, irhassak néhány sort.

— Nem játszanék el még uzsonna után egy bucsú-partlel, Feri öcsém? szólalt meg most az öreg Kovács, megelőzve Vali feleletét.

— Azt már igazán nem tehetem, kedves bátyám, felelt Sárosi. — Nemsokára itt a kocsis az embereimmel, a legényem már ott járhatja a lovam az udvaron. Bizony, ma este már valahol Dobolyban alszunk, Isten tudja, miféle fészek az.

Elhallgattak. Szó nélkül költöttek el az uzsonnát s mindnyájukon meglátszott, hogy terhükre esik ez a várakozás, mielőtt végkép elbucsznának.

Végre csakugyan megjött a zörgős, rázó katonakocsi, teleülve a Sárosi embereivel. A bucsu nem is volt olyan nehéz. Egy pár banális köszönő szó, a szokottnál semmivel sem hosszabb kézfogások s végül Valinak néhány szava:

— Aztán írjon — Icnak. —

II.

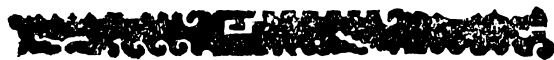
Viharos, hófúvásos januárvégi est. Az öserdők

átláthatatlan sűrűjének hatalmas fenyei fehér-feketén emelkednek az égnek. Lábnál méteres magas hó, amely elborít minden csapást, minden utat, betöm minden árkot. Itt-ott, egy völgy-szorulatban óriási tömeggé halmozódik fel, a hatalmas fenyőszáknak csak a csomka vége látszik ki belőle, melyeknek csúcsát letépte a gránátzilánk, elsöpörte a schrapnell. Itt-ott egy óriás tölgyfa tövestől kifordítva fekszik rá a szűziesen fehér hóra, gyökere, töve foszlányokká tépve. Aknak és légi torpédók dolgoztak itt. A fák sűrűjén néha sötét árnyak törnek keresztül: egy-egy kiéhezett ordas rohan végig a havon. S a szél zugásának, a hó zizegésének rémes egyhangúságába haragos dördüléssel jöjdel bele egyik-másik figyelő puskájának szava, jelöl annak, hogy gazdája még mindig nyitva bírja tartani szemét, hogy még mindig nem fagytak csonttá ujjai a farkasordító hidegben.

A hegyoldalból valahonnan halovány fény szűrődik elé, egy, a sziklafalba vágott fedezék pislogó lámpájának világa, mely azonban alig-alig bír keresztülhatolni az ablakmélyedésbe szorult hórétgen Balra a fedezéktől egy árokfele vezet felfelé, a tetőre, két falat jégge fagyott hókupacok alkotják, maga az árok alig mélyebb egy lábnyinál.

Lépünk be a fedezék ajtaján. Az ablak előtti íróasztalon térképek, jelentési tömbök, rózsaszínű

len ékkövet sem Szent István koronájából, akkor azokat a drága, szent embereket, akik a szépség párnámája, az élet tavaszi ujjongása közben életüket, épségüket dobták oda a halál mezejére, mondom, ezeket a nemes, drága embereket jobb otthonnal, fehér kenyérrel, a hálás haza minden ajándékozó és adó szeretetével kell fogadni.

Karácsonyest Bombay és Calcuttában.

Irtá: Külliki.

Ki hinné, hogy a kereszténység főünnepa a karácsonyest hóborította fenyő nélkül is szép és tetszetős, — hogy az egyenlítő táján a pálmára akasztott színes papírlánc és égő gyertya is felkelti az illúziók ábrándos világát. Itt az ezeregy éjszakák mese országában mindenki megérti, tudja, hogy mi is az a karácsonyest, mi a jelentősége.

Mikor pazar csillogású fényével behinti a hold a pálma levelekből összerótt kulipintyókat, mikor látja az ember az átszüremelő füstöt a kunyhónyíláson, — a bent pislogó mécses adja a contrastot ebbe

levelezőlapok s egyéb, íráshoz szükséges dolgok, színes ceruzák hevernek nagy összevisszaságban. A deszkafallal elkülönített telefonos fölkében nagyokat lobbanva serceg a félig üres lámpa kanóca az inspekciós telefonista előtt. A fenéken egymás fölé szellett kettős ágy, rajta pokrócok, sátorlapok, a széleken kicsüngő faforgács-szalmára hajítva. A falon, helyesebben a deszkafal hasadékaiban katonás rendben bevert fadarabok, köpeny, térképtartó, karabély, távcső, gázlarcok s egyebek függnek rajtuk. A minduntalan felbillenéssel fenyegető rajkályhán, gyér meleget árasztó, sercegő, nedves fadarabok tüze mellett egy tisztiszolga feketekávé, vagy theát főz.

Ez Sárosi Ferenc hadnagy úr századparancsnoki fedezéke.

A fedezék ajtaja előtt valaki a havat rázza le magáról, nagyokat dobbanva s a következő percben prémes köpenybe burkolva belép a fedezékbe Sárosi Feri barátunk. Iveti bundáját, megdörzsöli gémberedett ujjait s leül íróasztala mellé. A legénye azonmód eléje teszi a párolgó feketét.

— Nincs még itt a pósta? Kérde Sárosi, ámbar tudja, hogy ha felhozták volna, már rég ott fekdne az asztalán.

— Még nem jött vissza a küldönc, hadnagy úr — feleli a legénye. — Tessék már nyugalommal,

a mysticus környezetbe, — mikor felhangzik a tam-tam egyhangu zenéje és a bús hindu melódiák, melyek kísérik, akkor érti meg az ember, hogy miért oly fontos a vallás. A mysticum ebben a csodás világban. A közeli mocsárban lótosz virág erdő terjeszti kábító illatát, a túske kerítés mellett fehér oleander nyílik — és valami lilavirágú futóka. Ihlet szállja meg a lelket, messze a multba ragadja magával, az öreg biblia lesz a kísérlőnk, bevilágít a mult áthatlan kódébe. Salamon király a jerosoláji templomhoz Indiából hozatott ébenfát, aranyat, selymet a kárpitokhoz, búszkélkedő pávákat a templomi udvarokba. Heródes ruhája Baranásiban (Benáres) készült; — ugyancsak Eszteré is. — Átveszi a biblia szavát az indiai hagyomány. A bethlehem-i jászol előtt a három királyok egyike a benáresi maharadzsa volt. Ő is behódolt a kis Jézusnak, ajándékkal vivén India kincseiből myrhát, aranyat. Ahol ilyen legenda tartja fen magát, csak természetes, hogy nagy érzeke van India népeinek kivétel nélkül az ünnepek iránt. Sehol a világon annyi újévnapja, ünnepek nincsen, mint éppen Indiában. Szinte komikum, hogy néha egymásután három-négy újév is van, ami magával hozza a semmítvést, ebből kieszik részüket különösen az alsó hindu osztályok. Az ünnepek nagy száma a vallások sokféleségében leli magyarázatát.

lenni egy kicsit, biztosan lesz a kis kisasszonykáéktól is, már régen nem irtak.

A pósta! A hőmezők lakóinak, gránáttepte őserdők merev tekintetű öreinek egyetlen öröme, amely talán még a mindennapi kenyérnél, nem, a mindennapi dohánynál is fontosabb! —

Sárosi Feri fölkében soká ott csengtek Vali utolsó szavai:

— Aztán írjon lának.

Nem tudta, kosárnak vegye-e, vagy pedig biztatásnak. Vali olyan közömbös, semmitmondó hangon mondta ezt a pár szót bucsuzóul, hogy sokat nem remélhetett tőle, de viszont némi biztatást is merített belőle.

Dobolyból írta az első lapot lca címére. Rövid, pár szóból álló közcsökküldés volt csak, melyet a kislány nem hagyott válasz nélkül s így a levelezés lassan-lassan megindult közöttük. A hang, a modor, minden a régi maradt, mint amilyen akkor volt, míg Sárosi Kovácséknál lakott: vidám, pajkos, gunyolódó, tréfálkozó.

Sárosi, lca leveleinek hatása alatt visszagondolt Kovácsék kedves körére s a délutánonként elmerengve kibámult ablakán a szűzfűhő hóra, minduntalan — Vali képét látta ott, Valiét, akiről lca egyik levelében sem irt soha egy szót sem. Talán egy

Ugy Bombayban, mint Calcuttában már december elején készülődik a közönség a karácsonyra. Valóságos karácsonyi láz terjeng a levegőben. A kirakatok egymást lícitálják túl fényben és pompában. Karácsonyi reklámok, feliratok mindenütt. Esténként rakéták és a levegőbe felengedett léggömbök pazar világításban, — mind a karácsonyt dicsérik. A lapok kivétel nélkül dicshimnuszokat zengenek, az egyes áruházaknak a leírását adják és ajánlják t. olvasóknak, hogy hol töltsék az ünnepeket, merre, hol kaphatni jól és olcsón comfortot. Megnyilatkozik az angol praktikus észjárás minden vonalon a legkisebb részletekig.

December 24-ike előtt tíz nappal valóságos emberáradat indul meg a Hoggmarket (vásárcsarnok) felé. Mindennek felszökik az ára, holott roskadozik az áruhalmaztól a bolti állvány. Nagy a tolongás a cukorka kirakatok előtt és a játékbazárban. Angol missek, ladyk társaságában tolatkodnak a félmezitelen fakirok, a különféle osztálybeli népség, — a csomagokat vivő kulik. Az aranypaszomántos szolgák egyre kiabálják — héj tsalan, — (félre az utból) t. i. keleten kötelessége a szolgának, hogy utat nyisson a gazdájának. Elég sűrűn láthatók a Tommyk,¹ akiket a dohányárudák érdekelnek és a brandy leralátok.

Az érdeklődés és izgalom egyre nő, — való-

¹ Tommy, az angol katona gúnyneve.

sággal a bosszankodásig, minden kizökken a rendes kerékvágásból. Egész ünnepi forradalom ez, — ami nálunk ismeretlen valami, azért is az odaszakadt európai mindent megbámul és be kell, hogy vallja, bizony a mi külső utcai karácsonyunk semmiség ehhez képest.

Azon jó szokások közül, amivel egymásnak kedveskednek pl. a kereskedők vevőiknek, a reklám-naptáron kívül rendszeren válogatott gyümölcsöt küldenek kósár számra. Az angolok a szokásos christmas cakes-t küldik, — amit rummal öntenek le és rendszeren karácsony éjjelére tartogatják, amikor a sötétben kékes-zöld lánggal ég. Különös szokás a fagyalkor felfüggesztése az asztal felé, — bizonyos babonával van összefüggésben.

Karácsony estéjén a forgalom megáll. Az utcák fényárban úsznak, zászló, lampion, papírdísz erdő mindenfelé. Mindenütt látható: »happy x'mas to you«² — Egész este csakis ezt hallani, — boldog, mosolygó arcok hirdetik, hogy ünnep van. Itt szürom közbe, ha önző is az angol, nagyon is jellemzi a naitítás és a lelkesedés bizonyos neme.

Nyitott sátrak, asztalok, székek a járdákon. — Szerencsejátékok, tombolák, kutak, — amiből kihorgásszák a szerencse tárgyakat, váltogatják egymást

² happy x'mas to you. Boldog karácsonyt. X'mas = christmas.

ilyen délutáni hangulatának hatása alatt írta legutóbbi levelében Icanak ezeket a sorokat:

»Irjon már valamit Valiról így is, mondja meg neki, amint már otthon, Maguknál meg szerettem volna mondani, mondja meg neki, hogy ebben a havas, fehér világban örökké őt látom magam előtt — — —«

Lehet, maga nem tudta, mit ír, de nem tudott parancsolni a tollának. Erre a levélre, melyet körülbelül három hete küldött el, ez ideig még nem jött meg a válasz, pedig a póstájuk rendszeren tíz nap alatt fordult meg. —

Most is a póstáét küldött küldőncre várakozva ült asztalánál s bámult a sok üres levelezőlapra. Merengéséből a telefonista szava riasztotta fel:

— Hadnagy úr, alázatosan jelentem, a telefonhoz hivatja a százados úr — S átadta a kagylót Sárosinak.

— Parancs, százados úr, szólott bele a telefonba.

— Arról van szó, Feri — válaszolt a százados — amiről a multkoriban beszélgettünk. Ma itt volt a dandárparancsnok — azt mondta — hirtelen abbahagyta a beszédet — kérlek, maradj pár percig a telefonnál, rögtön folytatom.

Mig ez a kis párbeszéd tartott, belépett a leveles-küldőnc s már utközben kikeresvén Sárosi póstáját, azonnal feléje nyújtotta. Sárosi rögtön ne-

kiesett az egyiknek. Nem lca írta, ismeretlen volt az írás, de a bélyegző ugyanaz. A túldoldalon: Feladó Kovács Vali.

Sárosi izgatottan tépte fel a borítékot s mohón kezdte olvasni a sorokat.

»Kedves Hadnagy Úr! Ne csodálkozzék a megszólításon s azon, hogy lca írása helyett az enyémet olvassa. Csak rövid pár szóval akarom közölni Önnel — — —«

— Halló, Sárosi, ott vagy még? hangzott a telefonban.

— Igenis, százados úr, felelte, még mindig magam előtt tartva a levelet.

— Tehát ma éjfélnél két szakaszoddal magad még ki, fél 12—12-ig tűzérési tűz, utána kézilgránátosok előre s roham. Okvetlen el kell takarítani azt a muszka turást ott az oroszok előtt! Megértettél?»

— Igenis, százados ur, válaszolt most már katonás, kemény hangon Sárosi. Összeszorított fogai között csak úgy ropogott a szó. Akkor olvasta el a levél végét:

»— hogy én karácsonykor jegyet váltottam V. Bandival, egy hét múlva lesz az esküvőnk s kérem, küldje vissza, ha lehet, lca leveleit — — —«

— Vége! kiálltott a telefonba s lecsapta a kagylót.

hosszu vonalon. Limonádé, fagyalt, pezsgős sátrak, cukrázók váltogatják egymást. A zene, zsvaj összezavarodik valami oly chaossá, ami nem kellemetlen, csak a kíváncsiságot növeli. Confetti és virágcsoportok. Ami a legérdekesebb mindezekben, a benszülöttek éppen úgy vesznek részt, — mintha csak az ő ünnepük volna. Megkezdődött a karácsony, ami csakhamar farsangi jelenetekbe csap át. Hajnal felé pedig az orgiák dajmonjai vihognak kényükre-kedvükre.

Egy óráig tart a józan elem mulatozása. Feszitelen jókedv, éneklés mindenfelé. A karácsonyi színezet nagyon emeli a messze vidékről hozott fényőfa, amit csak az előkelők tudnak beszerezni. Bombayban, a Malabárhill-en, Calcuttában a Theatre Road környéke az arisztokraták utcája. A karácsonyfák a paloták terraszain vannak felállítva. A rács mögött a palota előtt a közönség, különösen az alsó osztályú hinduk adnak kifejezést tetszésüknek.

Sehol a világon nincsen oly katona karácsony, mint éppen Indiában. A Tommyk ugyancsak kiveszik részüket az örömeiből. Otthon kezdik a kaszárnyákban, ahol karácsonyfát állítanak, egyházi énekeket adnak elő, éltetik IV. Györgyöt, a »britisch Empire-t«, a végén ajándékot kapnak. Az ajándék rendszeren szivar, cigaretta, dohány, brandy, rövid pipa, csokoládé stb. Ugyanez folyik le a sailors-homeban (matrózok otthona) és a kikötők hajóin. Kétszáz-háromszáz veszteglő hajón egymásután felhangzik a hip-hip-hip hurrah kiáltások száz torokból, zenészek mellett. A hajók zászlódiszben vannak, lámpások villanylámpák százai fantasztikus fényben ragyognak. Röppentyűk, rakéták szállanak a levegőben. Egész éjjel szent nóták hangzanak vegyest a világgal, messze a távolban elhalol mosódik el a hangtömeg, — viszhang gyanánt sakálók ordítása felel és egy-egy tigris bödölése.³

Mikor a Tommyk otthon kivették a részüket az ünnepből, kibámulják magukat az utcán, elvegyülnek a civilek közé, avval fölényes göggel az arcukon, hogy ők a »britisch-empire« öreik. Itt-ott csete-patét rendeznek vagy ellátogatnak a moziba, ahol a közönség énekébe »belé javítanak«. Egy pár benszülöttet kihajítanak, megvernek, ez is a karácsonyi programhoz tartozik. Megkezdődik a másik fele az ünnepnek a tobzódás, orgia, ami elnyúlik a reggeli órákba. Kora hajnalban garik (fiakkerek) szállítják a mulatozás elázott lovagjait, lármájukkal profanizálva a szent karácsonyt. Sylvester estéjén kiujul a karácsonyi láz. Ugyancsak a mulatozások, jókedv, a különbség egyedül a felpántlikázott malac, amit ott látni majd mindenütt, lévén a malac potom olcsó.

Nincsen kunyhó, ház, palota, ahol ne tartanak

³ A bombayi kikötők közelében szigetek vannak, ahol feles számmal tartózkodnak sakálók, tigrisek.

a Sylvester estét. Ilyenkor mécskekkel rakják körül a ház falait. A tetőkről (lapos háztető sok van Calcuttában) rakétákat eregetnek, különféle tűzijátékokat rendeznek. Az ünnepség java része ismét csak az utcán megy végbe, ami oly jellegzetesen tünteti a keletiek életmódját.

Tommyknál szintén fényes a Sylvester éjjel. Ilyenkor válogatott programot állítanak össze. A skótok nemzeti viseletükben táncokat lejtenek dudaszó mellett, ami az unalomig egyhangu. A birkózás, boxolás elmaradhatatlan. Egyhangu angol dalokat adnak elő, amiért igazán csak a Tommyk tudnak lelkesedni.

Hangos az élet a hajókon a kikötőkben. Elsőrangú skót énekeket hallottam 1909 Sylvester éjjelén. A dock-ok felől a Custom-house Road felé harsogott. Amint elhangzott az egyik hajón az ének, rögtön folytatta a másik.

Mikor a tizenkét óra közeledik, valami nyomasztó csend ül a levegőben. Halódik az ó-év, átengedte helyét az újnak, talán az emberi gyarlóság érzete kerekedett felül egy pillanatra, por, hamu, semmi vagyunk.

A tower öreg harangja kongja a tizenkettőt. Rettenetes diadalordítás szalad végig a városon, messze a külvárosig, a kikötőkben nyugvó utolsó hajóig, — köszöntik az újévet. Pohárcsengés, nevetés hangzik egészen reggelig.

Január 1-én megkezdődik a hivatalos b. u. é. k. — A szolgálhad minden fajtája azon serénykedik, hogy baksist kapjon. A bosszantó zaklatásoknak se vége, se hossza. A hosszú mulatozások után katzenjammer következik és a közönyös ásitás. Másnap megkezdődik újból a szűrke élet a vig mulatozóból energikus business-ember⁴ lesz. A Tommyk is neki-rugaszkodnak, hogy továbbra is Tommyk maradjanak a büszke britt lebogó »egyedül üdvöztető« árnyában.

⁴ business-ember — üzletember.

De szeretnék . . .

*De szeretnék madár lenni,
Elrepülni, hazamenni.
Rászállnék a muskátlira,
Vigyáznék az álmaidra.
Behajolnék az ablakon,
Mosolyt lesni ajkaidon.
Kicsinyeim körül szállnám,
Könnyetek a fehér párnán
Felcsókolnám. Puha fészkem,
Amikor jól körül néztem
Viradatra el is válnék,
Megnyugodva visszaszállnék,
S meg sem tudná soha senki.
De szeretnék madár lenni . . .*

Nagy Rezső, főhadnagy.

Nevezd ki Háborus,
Karácsony

Rab magyarok sóhaja.

Pajtás, csak hajtsd le meggyötört fejed,
Ne lássa könnyed kancsukás kozák . . .
Lehajtom én is. Szivem úgy sajog,
Karom oly nehéz . . . Birom még tovább?

Büszkén, ifjan tapodtam Varsó köveit,
Virágözönnel fogadott a nép . . .
Erős karommal erős fegyverem
Vadúl forgattam sok tüzes csatán,
Öltem, tiportam, mint véres hadisten,
Konok magyar fejem fennen hordozám
S babérral öveztem szép hazám hírét.

S most lánc-csörtető bús rab vagyok . . .
Dohos, mély bányák szennyes rögeit
Görnyedő háttal túrom, görgetem,
Fegyver-szokott kezem csákányt szorongat
S kozák kancsuka suhog felettem.
Ellen vérébe térdig gázolt lábam
Most fagyos hólében kinnal vonzsolom
S téptem ha lankad: „Hé! Te lusta dög!
Tán ingyen hízol? Megcsapkodjalak?!“
— Üvölt a hetman s lelkem bús harag,
Szemeim forró, könny emészti . . .
Pajtás, hű pajtás, mondd, bizzunk-e még?

Sorsunk sötét, keserű s nehéz,
Sötét, mint gondunk s nehéz mint a bánat;
Láncunk erős, öreink sokan,
A völgyön át egy vad folyó rohan . . .
A bánya mély s oly messze szép hazánk . . .
Pajtás, óh mondd, ott gondolnak-e ránk?

Óh, hadd mondjam el minden átkomat,
Arra az egy napra, szerencsétlen percre,
Melyben a tengernyi, üvöltő, vad horda
Pokoli robajban, ágyúdübörgésben,
Grandtviijogásban, szurony csattogásban
Árkaink ellepte, fegyverünk leverte!
Mért nem volt száz karom, ezer fegyverem,
Hogy ezer ellenfél szívébe verjem,
Miért nem voltam harci csoda,
Izzó láva, villám, pusztító elem,

Árvíz, földrengés, mennykő szakadás —
Hogy elnyeltem, felperzseltem volna
Megszámlálhatlan ezrek hitvány csordáját?
Mért türted, Isten, hogy harcos magyar
Sebtől bágyadva, vértől ellepetten
Fogságba essen, — magatehetetlen, —
Hogy hurcoljanak, mint vérező rabot,
Sötét, mély bányák pokol-fenekében
Eldugjanak, hogy ne lássak napot?
Mért türöd, Isten, hogy korbács suhogjon
Halálra fáradt magyarok felett,
Korbács csapástól vérezzen hátunk
S rút káromlással röhögjön rajtunk
Állati pofájú fél-barbár sereg? . . .

Vagy nem! Bocsdásd meg hitetlen szavam,
Bocsdásd, hogy vakmerőn kérdezni mertem
Vége — érhetlen akaratomat.
Bocsdásd meg s segíts, könyörülj rajtunk,
Hisz egyre nevedet suttozja ajkunk;
Isten! Oh Istenem!
Te benned bizunk, hogy vezess hazánkba,
Hogy oldd le dörgő, nehéz láncainkat,
Könnyítsd meg fáradt, görnyedt vállainkat
S add vissza édes, kicsiny, hű családunk,
Te benned bizunk, csodádra várunk.
Csak a Te hatalmad érhet el iddig
A nagy Oroszország legszélső zugáig,
Hóhegyek ormáig, bányák fenekéig,
Poklok fenekétől a csillagos égig . . .
Ragadj ki bennünkkel poklok fertőjéből;
Hajtsd le a Tejutat az ég pereméről,
Hadd tapodjunk rajta, hazánkba visz utja,
Hol a Göncöl szekér törött rudját nyújtja;
Jól hazatalálunk, boldogan leszállunk
S meglelve családunk, első utunk lészen
Kis templomunk felé, hogy dicsérjünk, Isten!

Pajtás, fel a fejfel!
Én remélek, bizom, hazasegit Isten!

T. K.

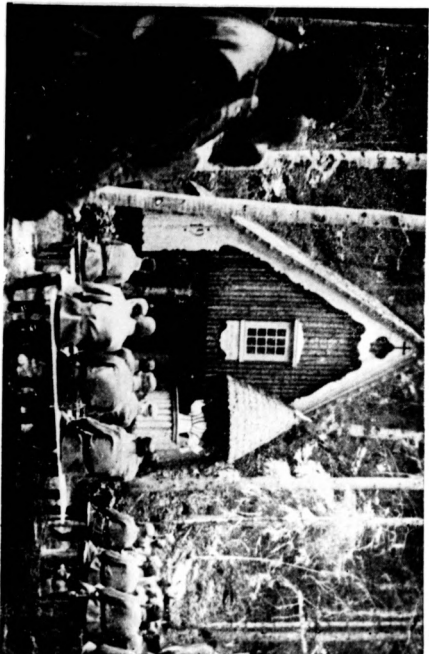

Jön a háboru.

A „Szent György Céh”
jogosításával.

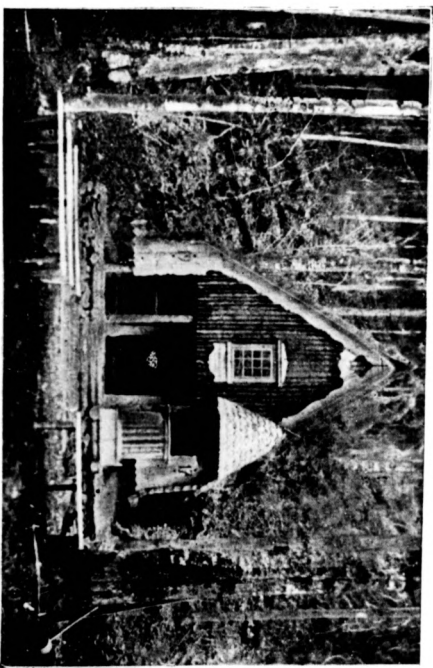
Fedett géppuska állás a Csobanosban.

Az ezred kápolna felszentelése.

A Berszán védőállás egy része.

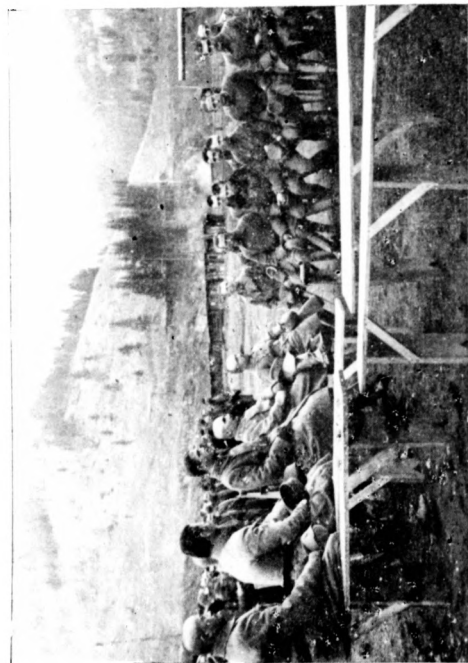
A csobánosi ezredkápolna.

'Mise a legelső lövészárókban.

Egy kis pihenőkor jót esik a tisztálkodás.

A Károly csapatkereszt kioszlása.

Früges főherceg látogatása ezredünkénél.

Repeszdarabok.

Rovatvezető: Dongó.

Indokolás.

A híres X... városban történt az eset... Aki ismeri e történetet, ha rá-gondol, még most is az oldalát fogja nevéttében...

Egy katonás ezredes volt a hon-véd ezred parancsnoka, aki roppant szigorúan vette azt, hogy a foglalkozás elől senki meg ne lógjon. Egy napon délelőtt az utcán sétálva elcsip egy szakaszvezetőt, aki egy csomagot visz a hóna alatt. Megszólítja, persze az semmivel sem tudja magát igazolni. A büntetendő cselekmény azonnali megtorlása céljából és biztonság okáért ő maga ki-sérte be a honvéd laktanyába.

A szakaszvezető szomorúan hallag az ezredes után, jót nem remélve. Beérnek a laktanyába; az ezre-des hivatja az őrparancsnokot. Mielőtt azonban az elő-kerülne, jön egy tisztiszolga kifelé a laktanyából. Le-tiszteleg az ezredesnek és haladva tovább, de a sza-kaszvezető magához inti és kezébe nyomva a csoma-got halkart odamondja:

— Ezt a pakétát vigye az ezredes úr után...
— ő maga pedig, mint aki a legjobban végezte a dol-gát, gyorsan odébb áll.

Előkerül az őrparancsnok, azonban az ezredes a szakaszvezető helyett egy mit sem sejtő ártatlan tiszti-szolgát talál.

— Hát te hogy kerülsz ide?

— A szakaszvezető úr mondta, hogy ezt a cso-magot vigyem az ezredes úr után.

Másnapra az összes szakaszvezetők kihallgatásra rendeltettek. Hiába vizsgálja végig háromszor is őket az ezredes, nem találja meg az emberét. Fenyegetésére sem jelentkezett... Végre kijelenti:

— No, lépjen elő az a gazember, aki tegnap megszökött tőlem! — Igérem, hogy nem kap bünte-tést!...

Vigyorgó arccal kiáll a tettes... Először leszidja alaposan, úgy hogy a szakaszvezető kezdett már az ígéretben is kételkedni.

— Holnap gyere kihallgatásra és kérj 3 napi szabadságot — fejezi be a dörgedelmet az ezredes — és tudod-e miért?...

— Nem!

— Hát azért, mert te még egy ezredesse! is ki-babráltál!

A világlátott fiu.

Két asszony találkozik a falu utcáján Mindkettő fia katoná. Egymás baja iránt részvételt vannak és ér-deklődnek a távollevő fiuk felől...

— Mikor irt a fia, lelkem?...

— Bizony már négy hete, hogy nem kaptam tőle egy sort sem... Hát a magáé hol van?

— Hja, lelkem, nagyon messze... Az már sok világot bejárt. Volt Szerbiában, Volhyniában, Romániá-ban és mostan — Maláriában van.

Bajban a vonat.

Még a régi világban (1915-ben) a vonat.parancs-noka N. százados volt. Nem félt ugyan a haláltól — de mégis — zicher, ist zicher gondolta és örült, ha lakása a messzehordó ellenséges ágyúk tűzhatásán ki-vül esett. Hanem egyszer mégis megtörtént, hogy majdnem megijedt.

Ki volt adva a szigorúan titkos parancs, hogy minden papíros zacskót össze kell gyűjteni, nem sza-bad könnyelműen eldobálni. Hogy mire kellett? Azt senki sem gondolhatta. Legkevésbé a vonatparancsnok, mert neki még a rendelet létezéséről sem volt tuda-mása.

Mikor a kellő mennyiségű papíros zacskó együtt volt, az összes szakácsok, lovászok és tisztí szolgák ezen munícióval felfegyverkezve — felsőbb parancsra — éjnek idején a százados lakása vékony falához lo-pódzva, teljes ügybuzgalommal verték a felfűjt zacskókat a falhoz — éktelen kannibál csatakiáltásba törve ki.

Természetesen mi sem könnyebb, mint egy alvó, békés alaptermészetű embert ilyen lármával felzavarni. S hogy az első pillanatban a lovát kereste — az is természetes...

Iránytévésztes.

Beállit a zászlóalj parancsnoká-hoz egy honvéd. Keményen összetűtte bakancsát, harsány hangon jelenti:

— Százados úr alázatosan jelen-tem, bejöttem a szobába!

— No, mit akar?

— Százados úr, alázatosan jelen-tem, panaszárt jöttem!

— Mi baja?

— Százados úr, alázatosan jelen-tem a tizedes úr azt mondta nekem, hogy menjek a fészkes fenébe!

— Fiam, nem jó helyre jött. Ez a zászlóalj pa-rancsnokság!

Nyelvismeret.

A bevonult tót nyelvű ujoncokhoz a századpa-rancsnok egy magyarul és tótul perfekt beszélő okta-tót keres. A felszólítására senki sem jelentkezik. Kő-

rülnéz és a sorban megpillantja az egyik űrvezetőt, akiről biztosan tudja, hogy tud tótul.

— Hát maga miért nem jelentkezik?

— Hadnagy úr alázatosan jelentem, tudok magyarul is, tótul is, de *perfektül* nem tudok

A szófogadó fíu.

Folyik a tűzharc. Mindkét részről szaporán pattog a puska. A századparancsnok végig járja a század vonalát, hogy rendben van-e minden?

Egyik baka, kit mindenki bolondnak tartott, teljes szívéből kacag. Fel-tűnik a hadnagynak, hogy vajjon mit nevezhet a fíu s megkérdezi:

— Mit nevezsz?

— Hadnagy úr kérem, mikor iskolás gyerek voltam és kapszlivál lödöztünk, édsanyám mindig megvert, ha a házhoz közel durrogattunk... Most meg lehet velem élcedve, mert jó messze gyűitem hazúlról — *lövöldözni*.

A 16. honv. gyalogezred története a román harctéren.

Írta: Dr. Máriássy Lajos főhadnagy.

(Befejező közlemény.)

Délután 12 óra 35 perckor az ezred az egész vonalon (détől észak felé felsorolva: Felsőoroszi „Ö” betűje, D. Lung — 620 magaslat — Sóshegy 519 magaslat vonalában) erős, heves tűzharchban áll, amelyet itt — ott tarkít egy-egy kisebb sikerű előretörés s a harcjáröröknek az ellenséges vonalat a kasból kiszabaduló méhek rajzásához hasonlóan megközelítő tevékenysége. Az ellenség D. Lung elleni rohamait újabb erősitésekkel folytonosan megismétli. A román hasonló egyenruhája folytán nehéz megkülönböztetni egymástól a kézi tusában összekeveredetteket s bajos megmondani, ki az úr a magaslaton.

Vége délután 1 óra 38 perckor a második zászlóalj a Magurát balról átkaroló támadással birtokba veszi: de míg azon lábát végérvényesen megvetheti, több ellenséges ellentámadást kellett legyűrnie. Közben az 599 magaslaton D. Lung mögöl előrerajzó románokkal folyton védőképes erőben tartott ellenséges osztag heves ellenállása dacára is magát keserves harcok után felküzdő összekötő harcosport tűzét a D. Lungot támadó ellenségre megnyithatja, tűzének oldalozó hatását a Magurán immár szilárdan, rendezetten álló második zászlóaljbéli osztagokéval fokozva, a D. Lungi ellentámadások sorozatának végét vet.

Délután 5 órakor a D. Lung már sapkájukat ujjongva lengető honvédek lelkes csapatától van elelve!

Az ellenség az egész vonalon megkezdte a nagyobb részt rendszertelen visszavonulást.

Az ezred az elfoglalt magaslatokon a hadosztály parancsa folytán csak erős táborőrsöket hagyott vissza az éjjelre, melynek feladata volt az ellenséggel az érintkezést erős járőrök útján fentartani. Az ezred többi része az állásba vonatott vissza, ahol a tartalékok kikülönítése is megtörtént.

A magaslatok közül a D. Lungon fél század, Magura 654 magaslat a 620 magaslaton és a D. Lungtól délre levő magaslaton (Felsőoroszi „Ö” betűje) egy-egy szakasz maradt vissza.

A nap küzdelme rendkívül heves volt. A századok minden dicséreten felül álló lendülettel hajtották végre a támadást.

Az új ellenség elleni elkeseredés, a fojtott dühvel eltöltött védekezésből a támadásba való átmenet miatt érzett ujjongás minden honvédünk erejének teljességét váltotta ki.

Az erkölcsi fölény, amely őket a románok fölé emelte, kiegyenlítette a nyers anyagi túlsúlyt s az a 12 ellenséges század, a melyet a D. Lung Magura közt egy erélyes parancsnok buzdító példájával folyton megújított ellentámadásokra honvédeink szuronya elé hasztalanul dobott oda, végül mégis kénytelen volt rendetlen vissza futásával az erkölcsi igazság diadalába vetett örök érvényű hit alapját ezuttal is megerősíteni!

Az éj és Arad vértanuinak ünnepe (okt. 6.) ellenséges behatás nélkül, csendben telt el. Szerény járőr tevékenység minden ponton az ellenség visszavonását állapította meg.

A nap sikere felett érzett örömré még csak felvillanyozólag hatott az a hivatalos hír, hogy 9. hadseregünk az ellenséget Köhalomnál is megverte. Ekkor már bizonyos volt, hogy az ellenség előtűnk menekülő része a Hargittán innen újabb ellenállást kifejteni nem fog s kérdéses, hogy majd a Csik medencében megtud-e állani. Nem volt ideje hozzá!

* * *

A Görgényvölgyi harcok lezajlottak s az ezred dicső történetét újabb fényes lapokkal gazdagították. Szinte felülmúlhatatlan lendület, kemény elszántság s halált megvető rohamok jellemzik támadását!

Pedig fizikai ereje a védelemre is gyenge volt. A már említett kiterjedésen és megszálló erőn kívül, melyből 3—400 fő (16./III. 2 fél századdal) épen a nagy kiterjedés folytán diszlocálva volt tartalékként kikülönítve, csak gyenge tűzérték állott támogatására. Hiszen a hadosztály 14 ütegnyi tűzértékének 46 km-es védővonalat kellett tűzével támogatni és ily rend-

kivüli hosszúságú vonalnak támadását kellett előkészítenie.

Velünk szemben a mesterséges lelkesítés durva erőszakával felkorbácsolt ellenség tört elő elbizakodottan, már előre diadalittasan. A román katonák zajos, talán a belső szorongást külső hatással ellensúlyozni igyekvő dobpergéssel és harsogó trombita szóval indult rohamra!

A kétéves háború dulásait a boldog semlegesség páholyából egy folyton gazdagodó, uzsorás megelégedett kézdörzsölgetéssel nézegető s a kegyelem döfésre kellő pillanatban irányuló közbelépés csillogó káprázatától elvakult, a könnyű győzelem mámorától megittasodott, vakon nekilendült harcostömeg lendületét a halál veszélyének előtte addig ismeretlen, intenzív érzete megtorpanásra, sok helyen az ellenkező végletre, az erkölcsi alapot nélkülöző tömeg alaptermészetének vad futásra változtatta át.

Az ellenség tüzéségének lámpalázával, kapkodásával gyalogsága nehéz harcokat nélkülöző tapasztalatlanságával szemben még akkor is, amidőn egyes erőyes parancsnokok, mind. pld. D. Lungi harcoknál, azt kemény kézben tartással ujjabb — még ujjabb ellentámadásokra hajszolta elő, még akkor is, amidőn kivont karddal rohamozó tisztjeik véres, halálosan buzdító példával törtettek előttük, diadalmas büszkeséggel rendületlenül ott állott a magyar honvédnek a világ minden tájon vívott győzelmes harcoktól megtépázott, számtalan borzalmas kézi tusában megedzett komor alakja, amint a haza védelmének lelkes munkájában képzelhetetlen ököllet sújt le az orvul rája törőkre.

A román támadás olyan volt, mint egy nagy rakéta, amely felszáll a levegőbe, félelmetesen sietve s a jámbor nézők megfélemlítése céljából talán vilámlik, dörög is, hogy azután hamar jelezze egykori kápráztató működését a szintéren.

Szomorú valóság, hogy hamuja a balkán „művelt franciáitól” felégetett városaink és falvaink üszkösödő romjait takarta.

A hamu alatt rejtőző izzó parázs azonban gyűlöletünk langjára lobbanva pusztító megtorlást vett hitvány elleneinknek.

Majd valamikor, ha majd a büntetés nagy munkája be lesz fejezve, ha a feldúlt tüzhelyek körül újból a zsiabongó, vidám élet elevenedik meg, ha majd a romokból a dolgoz székely kéz által ujjáépített házak többé porba nem dönthető falára ismét zöldelő repkény kuszik fel hűséges ragaszkodással, akkor talán mindent elfelejtünk, mindent megbocsájatunk!

4. A határ felé.

Október 7-én az ezred felsőbb parancs folytán már kora hajnalban indulva, erőltetett menetben nyomul az ellenség után. Az üldözést azonban egy ge-

niális hadvezéri fogás folytán, amely az ezreddel a volt állásokat teljesen kiüríteti és védtelenül hagyatja, az ellenségnek, nem az ezred elől a Hargittán keresztül hátráló részét fenyegeti!

Mig volt ellenfelünk a Görgényvölgy nyugati kijáratával és Szászréggennel ellenkező irányban a megsebzett vad ijedt sietségével törtet vissza a Csik medence és a Gyergyói havasok felé, az alatt az ezred különösen egyes messzebb előre tolt részei 45 km-nyi ut erőltetett menetben való megtevése után Abodra, innen Etéden, Szombatfalván keresztül, Székelyudvarhely sok helyen felgyújtott össze rombolt berendezésű házai között elhaladva Szentegyházás — Oláh falura menetelnek meglehetősen gyors tempóban, majd utjukat folytatva, okt. 11-én még lángban álló, füstölgő Csikszeredán keresztül Csikszögödre beérkeznek.

Az ezred ekkor az üldöző csapatok mögött tüzként készenlétben álló tartalék minőségében szerepel a hádosztály többi ezredeivel egyetemben s utközbén egyuttal a hegyi háborúra való átszervezkedés nehéz munkáját is befejezi.

Okt. 12-ike, a Csikszentmártonba való bevonulás napja új harcok fejezetének kezdete.

Az utközbén egymásután elhagyott falvak mind-egyikében újjabb borzalmak vártak a tovább menetelő csapatokra. Ha a román nem is vitte oly művészi tökélyre a pusztítás, rombolás technikáját mint az orosz, ha menekülésének utvonalát nem is jelezték teljesen porrá égetett falvaknak földdel egyszínűvé tett romjai, volt mégis valami, amiben dicső mesterét felülmulat! Vérforralóan lázító brutális kegyetlenséggel gyilkoltak le és csonkítottak meg tehetetlen aggokat, magukat önérzetesen magyarnak valló nyomorék férfiakat, akik hazájukat karjuk erejével szolgálni nem tudták ugyan, de égő hazaszeretetükről magyar nemzeti voltak büszke hitvallásával tettek sokszor vértanuságot! S mennyi, csak halványan sejtett tragédia könye csillogott az átvonuló csapatokat néző asszonyok, lányok fátyolos tekinteti szemében!

A vert román csapatok, amelyek magukat kegyetlenkedéseikkel csordává aljasították le, a 48 as mőc lázadás „dicső” emlékein felbuzdulva, vert seregek tehetetlen dühében is rőlkán megnyilatkozó kegyetlenséggel dúlva, rabolva, rombolva, a házakat kifosztva, kipusztítva, amit el nem vihettek, izzé-porrá zuzva nagy sietséggel vonultak ki az országból. Itt hagyták véres emlékeiket, de itt maradt délibábos ábrándjuknak a magyar honvéd puska tusával foszlányokra tépett képe is!

A „felszabadítás” gondolatának hirtelen felburjázott dudváját honvédeink dőbürgő léptei a sárba taposták.

A román sas a Kárpátok szédítő magaságából szárnya szegetten lebukott és holtra sebezte magát!

Örszem a téli éjben.

*Az éji szél jeges havat szítál,
csak egy darabon tiszta még az ég.
Holdfény... és csend. Egy tűbortűz sem ég
s havas erdőszelezen egy örszem áll.*

*Örszem hideg havas fagyott mezőn,
zuzmarás, jeges sapka a fején...
örszem... így állok megmeredve én
félíg fagyottan s félíg könnyezően.*

*Ó, éjszakák... A könny arcomra fagy,
ó, minden erőm érzem, cserbe' hagy
s ma minden emlék fájó könny nekem.*

*Ó, hideg éjek, hosszú könnyes órák,
ó, fagyott könnyek... meddig gondolkod rád,
én két kis árva, árva gyermekem.*

Gerta.

A kassai premontrei főgimnázium hadiereklye-muzeuma.

**Kérelem a 16. honvéd gy. ezr. mélyen tisztelt
parancsnokságához és az intézet volt tanítvá-
nyaihoz.**

Intézetünk a világháború emlékére hadiereklye-
muzeumot létesít.

A mai nagy időknek, nemzeti küzdelmeinknek
ezek az összegyűjtött emlékei nemcsak tudományos,
hadtörténelmi, művelődéstörténeti, föld és néprajzi stb.
szempontból lesznek tanulságosak a tanulmányusokra
nézve, hanem kifejező szemléltető eszközei a hazafias
nevelés munkájának is.

Mert ezek a háborus ereklyék arra lesznek hi-
vatva, hogy a késő utódokban is ébren tartsák a ha-
zafiúi hála, elismerés és kegyelet érzelmeit a hősök
iránt. Azzal lesznek tehát időtlen időkig a nemzeti
nevelés ügyének szolgálatára, hogy ápolják és fejlesz-
tő majd a serdülő nemzedékek szívében a nemzeti
érzést, kegyeletet és azzal együtt a nemzeti büszkesé-
get és önértéket.

Hadimuzeumunknak az a körülmény ad majd
különös jelentőséget, hogy ereklyetárgyai elsősorban
volt *tanítványainkhoz* fűződnek, akik a csatatér halálos
küzdelmei között is hűséges ragaszkodásuknak adják
megható tanubizonyosságait szellemi szülőházuk: az is-
kola iránt. S ezekben az ereklyékben büszkén fogjuk
magunkéinknak vallani a mi hős tanítványainkat.

Háborus gyűjteményünk már eddig is több,
mint kétezer darabra rug és ki fog terjedni minden-
nemű háburus vonatkozású dologra, akár a harcterek-
ről, akár a mögöttes országokból erednek. Mint ami-
nők: hadviselő seregek harci eszközei, katonai egyen-
ruhái, felszerelése, jelvények, plakettek, hadiérme-
k; a táborban vagy a harctéren készült rajzok, foto-
grafiák, följegyzések, naplók, versek, nóták, tábori uj-
ságok, háborus tárgyú levelezőlapok; — általában a
háborus irodalom költői és prózai termékei; — hadi-
foglyoktól szerzett holmik, a meghódított területek la-
kosságához intézett katonai felhívások, rendeletek és
viszont azok, amelyeket a mi területünkre betört ellen-
ség parancsnoksága adott ki a lakosságnak; — egyéb
háborus nyomtatványok, repülőgépekről ledobott fel-
hívások, — hadifoglyok készítette kézi munkák, farag-
ványok, fogolytáborpénzek, szükségpénzek, bélyegek
stb. stb.

Azzal a hazafias kérelemmel fordulunk tehát úgy
volt tanítványainkhoz, mint a dicsőségesen harcoló ez-
redék parancsnokságához, hogy hazafias, pedagógiai
érdekeket szolgáló hadiereklye-gyűjteményünk gyarapi-
tásához a lehetőség szerint hozzájárulni sziveskedjenek.

*Külön osztályba fogjuk csoportosítani a főgimnázium
hősi halált halt tanítványaira vonatkozó emlé-
keket.*

Évégből külön kérjük az elesett hősök sírjainak
fényképeit, a sírjaikról szedett préselt virágokat.

Kérjük pedig a t. beküldőket, hogy sziveskedjenek
a gyűjteményünkbe szánt tárgyakon a lelet, ille-
tőleg az ütközet vagy egyéb, nevezetes körülmények
helyét, idejét megjelölni, valamint a szives adományozók
névét is.

Hősi halált halt tanítványaink nevét még külön
márványtáblára fogjuk vétni s azt az intézet előcsarnokában
helyezzük el, arcképüket pedig díszes keretbe
foglalva példaadással az utódoknak, kifüggesztjük.

Mivel pedig a tanártestület még a háboru első
évében elhatározta, hogy a főgimnázium azon egy-
kori növendékeinek harctéri viselt dolgait, akik a vi-
lágháboruban elesetek, a háboru lezajlása után külön
emlékkönyvben örökítjük meg, ezen az úton is kér-
jük kedves tanítványainkat illetőleg azoknak szüleit,
rokonait, barátait, iskolatársait és ismerőseit, hogy
sziveskedjenek a következő adatokat már most, írás-
ban beszolgáltatni:

1. A hadrakelt neve és születési adatai.
2. Mikor végezte a középiskolát vagy mikor tett érettségit az intézetben?
3. Polgári állása vagy foglalkozása és állandó tartózkodási helye.
4. Katonai jellege, fegyverneme, csapatteste és rangja.
5. Mely hadműveletben vett részt és hogyan?
6. Kapott-e elismerést, kitüntetést, milyet és miért?
7. Ha megsebesült vagy fogságba került, hol és mikor történt ez és hová került az illető?
8. Ha elesett, hol és mikor? Ez utóbb

esetben kérjük a fényképet mellékelni. 9. Az elesett végtisztességének körülményei. A temetés helye, ideje s erre vonatkozó egyéb adatok. 10. Egyéb különös és figyelemreméltó személyi körülmények. 11. Esetleges utalás a rájuk vonatkozó s a sajtóban megjelent közleményekre.

Kassa, 1917. december 18 án.

Szabó Adorján,
a kassai premontrei főgimnázium
igazgatója.

LEVELEK.

(Minden jog fenntartva)

A hadnagy.
A zászlós.
Pista, tisztiszolga.

Szin: Piszkos galíciai szoba. A fenéken ajtó, a baloldali falon ablak. Jobbra a fal mellett széles priccs. Asztal a szin elején jobbra. Szalmaszékek. A bal hátsó sarokban kemence.

A falakon körös-körül sűrűn egymás mellett szentképek. Rendetlenül csoportosított katonai fűszerlészrészek.

Az asztalon gyertya ég. Gyér világosság.

Késő téli éjjel.

Zászlós: (Az asztal mellett ül, szembe a néző térrel. Olvas valamit, de látni, hogy csak az időt, a rettenetesen hosszú időt akarja megrövidíteni. Hirtelen becsapja a könyvet, órájára néz, fejét csóválja.)

Háromnegyed tíz . . . Hm. Fél nyolckor ment ki és még most sem jött vissza, pedig már itt lehetne! Csak nem történt vele valami? (Földáll, sétál.) Nem. Nem lehet, ha valami történt volna . . . ha . . . megölték volna, már jelentenék . . . (Hirtelen.) De ha elfogták? . . . Akkor, akkor még nem jelenthetik, még nem tudhatja senki: visszajön-e . . . Ha elfogták . . . (Kinéz az ablakon) Harapni lehet a sötétséget! Ilyen vaksötét téli éjszakában öt ember, milyen semmi! A végtelen havas semmiben öt nyomorult apró hangya . . . Tisztí-járőr . . . Minek itt tisztí-járőr? A muszka több mint két kilométerre innen, már így áll három hónapja

— mióta itt vagyok — se előre, se hátra. Most úgy látszik megindul, de hátra. Legalább is (papírlapot vesz föl az asztalról) itt úgy áll. (Olvas) . . . Súlyom hadnagy ur parancsnoksága alatt tisztí járőr . . . négy ember . . . jelentések szerint a 389. magaslatról az ellenség visszavonulóban . . . jelentés teendő . . . visszavonult-e, s ha igen, meddig? (Leteszi a cédulát) A 384-es magaslát innen két kilométer, legföljebb három . . . Hát mit csinálhat olyan sokáig a Jancsi, a hadnagy ur? . . . De ha a muszka csakugyan visszavonult és ha mondjuk Szentpétervárig vonul vissza. akkor Szentpétervárig kell utánna menni Jancsinak, hadnagy urnak? . . . (Idegesen sétál.) Ilyen parancs, na . . . (Füfel.) Jön valaki! Csikorog a hó!

Pista: (Kívül) Hogy az a menybéli Atya-Úrsten . . . ezt a szentséges havat! . . . (Benyit, hirtelen „vigyázz“-ba áll.) Hadnagy ur alássan jelentem, a tea nincs kész, mér, mer azér . . .

A zászlós: Mit beszél? — Pista, hol a hadnagy ur?

Pista: (Félre) Akkor jó . . . Most faszoltam vóna a tea miatt! (Fenn, szintén kérdezve) Hol a hadnagy ur?

A zászlós: Hol van, hol! (Fölveszi az asztalról a cédulát.) Hát nem tudja, hogy ezt a cédulát kapta? (Olvas.) Súlyom hadnagy ur parancsnoksága alatt tisztí járőr . . . négy ember . . . jelentések szerint a . . . 384. magaslatról . . . visszavonulóban . . . jelentés teendő . . . Visszavonult-e, s ha . . . meddig . . .

Pista: Zászlós urnak jelentem alássan, a hadnagy ur járőrbe van!

A zászlós: Számár! Hiszen én azt tudom.

Pista: Hiszen az előbb teccet kérdezni: Pista hun a hadnagy ur!

A zászlós: Kérdeztem, kérdeztem, de úgy értettem a kérdést, hogy nem látta-e azóta!

Pista: Nem. Én nem láttam ütet azóta. De zászlós ur teccet tudni, hogy járőrbe ment, oszt mégis engem treniroz, hogy aszongya: hun a hadnagy ur . . . Még hogy aszongya: számár! . . . Mintha no épen nekem nem lenne más dolgom . . . (A tűz körül foglalatokodik) . . . Teát kell csinálni, mert ha a hadnagy ur haza jön . . .

A zászlós: Pista maga megint ivott, azért beszél olyan sokat! — Hol járt maga Pista?

Pista: (Munka közben) A zászlóajjnal.

A zászlós: Maga oda jár inni?

Pista: (Fontoskodva) Zászlós ur, az ember oda mennyék inni, ahol inni adnak. Nekem itt is ott is akad egy-két komám. A zászlóajjnal ott van a Sisák tizedes ur . . . Oszt mondta is mingyár, hogy jöttem, hogy: igyá Pista, ehun a rum . . .

A zászlós: Ne beszéljen már annyit! Én itt alig várom a hadnagy urat, maga meg itt a rumról, meg a Sisákról filozofál. — Hátha valami baja történt a hadnagy urnak? Hátha . . .

Pista: (*Meggyőződéssel.*) A hadnagy urnak nem lesz semmi baja.

A zászlós: Honnan tudja maga azt? Ki tudhatja? — Ki tudhatja azt itt, hogy egy óra múlva mi történik, vagy egy perc múlva is. Ki tudhatja?

Pista: Mán tessén pedig elhinni zászlós ur, hogy én tudom, hogy a hadnagy urnak nem lesz semmi baja, mer én csak tudom, mer a hadnagy ur mindég megérzi, ha valami rossz környékezi . . . Mikor megsebesült, hát akkor is reggel mondta nekem: no Pista ma történik velünk valami, aszongya Mondok mán csak megőrizi az Isten, ha eddig kegyelmetes vót velünk. De aszongya maj mellátod, hogy lesz valami ma! Hát puff, uram fia mán délbe át vót löve a lába, — oszt mentünk is arra hazafelé.

De máma csak olyan vót, mint máskor, mikor mondta, hogy erigy Pista a levelekér a zászlóajjho — Igazis a levelek! (*Zsebébe nyúl*)

A zászlós: A levelek! Jött valami? . . . Nekem?

Pista: A hadnagy urnak is gyűtt, meg a zászlós urnak is . . . három.

A zászlós: (*Hirtelen kikap a Pista kezéből két levelet s a gyertyához siet vele*) Kettő is! . . . Kettőt is irt . . . (*Egészen halkan*) Igaz, hogy már egy hete nem jött semmi. (*A leveleket nézi*) December 6, december 9. És ma tizenegyedike van! Őt álló nap kell ahoz, hogy egy levél, amit egy perc alatt elolvasunk, ideérjen! Őt álló napig jön az üzenet tőle . . . (*Pistához*) És maga csak most adja ide nekem! Az istenit annak a rumnak! (*Kibontja az egyik levelet, mélyen belemerül.*)

Pista: (*Morogva*) Nohát! Kuncsorgok ebbe a keserves időbe, mint a kutya kiverve, oszt még ne is igyam, ha kinálnak vele! Oszt ez a köszönet a levélér! (*Előre jön, fenn.*) Ez a hadnagy uré. (*Levelet tesz az asztalra*) Ez meg még ide tartozik (*Egy másik levelet tesz a zászlós elé. Visszamegy a kemencéhez és csendesen topogva foglalataskodik.*)

A zászlós: (*Nem figyel Pistára, egészen halkan olvas*) . . . és higye el, hogy sokat gondolok magára. . . . Amióta elment, unalmasak a napjaim. Mikor jön már haza szabadságra? Elhíheti, nagyon várom . . . Ugy-e karácsonyra meglep bennünket? . . . Szinte elképzelem: a hó lassan fog hullani ünnepélyesen odakinn és én az ablakban fogom várni (Észrevette már, hogy mikor a hó olyan ünnepélyes lassúsággal ereszkedik alá kivételes délutánokon, mi mindég várunk valamire, vagy valakire?) És akkor egyszerre kopogtatni fog valaki az ajtón, — mert nem szabad, hogy már az utcán lássam magát — és akkor megcsörren a maga kardja: Isten hozta! . . . De jó lenne! . . . Jöjjön, jöjjön karácsonyra! (*Főlnéz a levélből, a gyertyára bámul. Hangosabban*) De jó lenne! . . . Karácsonyra . . . Hm. — Addig még hány éjszaka! — Szolgálat. Ki tudja karácsonyig az éjszakákat kiszá-

mitani? A süket, vak, fekete éjszakákat . . . (*Óráját nézi*) Egy óra múlva szolgálatba lépek. Mi történhet a hosszú, iszonyúan hosszú három óra alatt, amikor a világ maga a mélységes sötétség és egy embernek, egy fáradt imbolygó pontnak éberségre kell feszíteni megpattanásig az idegeit? . . . És két szemnek ezer helyet kell látni, két fülnek ezer helyet kell hallani és egy szívnek ezrek érdekében kell jéggé dermedni, hogy a kéz minél kegyetlenebbül rázhassa meg a hidegtől szédelő őrszemet és a száj minél vadabban üvölttesse feléje: Te disznó, megint alszol! . . . (*Órájára néz*) Egy óra múlva — — Karácsony . . .

A szinfalak mögött hallható, amint valaki nagyokat dobantva rázza le a havat csizmájáról.

A zászlós: (*Tovább olvas*) — meglátja, milyen jó lesz majd a jégén . . .

A hadnagy: (*Óvatosan nyit be, a prices felé pislog, mintegy a világosságához szoktatva szemét, észreveszi a zászlóst.*) Hát te nem alszol?

Pista: Hadnagy urnak alássan jelentem, meghoztam a leveleket, meg hogy a tea is kész van!

A hadnagy: Jó. — Itt a sapkám. — Add ide. (*Pista a levélért indul.*) Nem a levelet, a teát! Itt a köpenyem. No ez most majdnem rosszul sikerült! (*Ezt már a zászlóshoz mondja*) Ez a járőrködés. Add már ide azt a teát! (*Pista ijedten kapkod.*)

A zászlós: (*Szórakozottan.*) Szervusz Jancsikám! hadnagy ur! (*Tovább olvas.*) . . . mert mindennap kijárunk majd a jégre . . .

A hadnagy: (*Méltatlankodva, de azért nevetve.*) Csakhogy észre méltóztattál venni! — Az ördögbe is, majdnem belefűltünk a hóba! (*Minden mondat után iszik a teából és fölé járka a kemence mellett.*) És még hozzá majdnem megfogtak. — Te Pista, hisz ebben nincs rum! (*Pista üveget hoz elé, megáll és áhitattal figyel.*) Képzeld el barátom, az orrom előtt három lépésre vettem észre egy hatalmas muszkát. — Add ide már azt a rumot! — Úgy volt, hogy megindultunk a 384-es felé, csak az ösztöntől zelve a köröskörül sötétben. Mentünk, szél fújt, havas hideg az arcunkat csipte . . . Mentünk, talán másfél órát, hallgatóztunk: mindenütt csend. Megint mentünk, hallgatóztunk. Egyszerre csak amint lépek erőlködve a szél ellen . . . (*Főlkint a zászlósrá, Elhallgat.*) Hisz te nem is figyelsz ide!

A zászlós: (*Halkan olvas*) . . . A rózsáját is megtalálja még, amit akkor adott, mikor utoljára volt nálunk.

A hadnagy: Hallod, ez már mégis csak sok: megjövök, alig köszöntesz, mesélnék s te rám sem hallgatsz! S mindez miért? Én nem értlek!

A zászlós: *(Leteszi a levelet.)* Kérlek én levelet olvastam.

A hadnagy: Levelet olvastál? Ez nem rossz!

A zászlós: Mért csodálkozol ezen? Ha az ember levelet kap, azt el is olvassa. Nem?

A hadnagy: Igen. Ha az ember levelet kap, elolvassa. De föltétlenül el kell olvasni azt a levelet még az éj folyamán? Föltétlenül most kellett azt olvasni? ... Egy óra múlva szolgálatba lépsz, három óra hosszát kell a legnagyobb éberséggel figyelned ezt a farkasüvöltéses éjszakát és te ahelyett hogy aludnál, holmi ostoba papirokra pazarolod az időt.

Pista ezalatt a kemence mellett ülve bóbiskol.

A zászlós: *(Megint a levélbe mélyed.)* Ostoba papír? ... a hó lassan fog hullani, ünnepélyesen odakinn és én az ablakban ...

A hadnagy: Hát ez már istenemre sok. Én itten baráti jóakarattal előadást tartok az alvás szükségességéről, ő meg mint egy holdkóros költő a hőéséről fuvolázik ... Mintha nem lenne már elég belőle! — Hát ez már sok! *(Hirtelen.)* Zászlós ur! Ott a priccs, fekdj!

A zászlós: *(Tétován tekintget a priccsre.)* Jancsikám, hadnagy ur! Neked is jött leveled, ott van az asztalon. Te nem olvasod el?

A hadnagy: Csend! Fekdj! egy, kettő! Én nem olvasom el. Különben, elolvasom. Én már olvashatok, mert ha tetszik, holnap délig alszom. *(A levél után nyúl, felbontja, olvassa. A zászlós ezalatt zsebre téve a leveleket, lefekszik a priccsre és félig felkőnyökölve a gyertyába bámul.)* ... Ha lehetne ... *(Elteszi a levelet, föltékn.)* Te még nem alszol?

A zászlós: *(Erősen hunyorgat.)* De igen ... már alszom.

A hadnagy: *(Csendesebb hangon m. f.)* Irt az anyám. *(Szűnet.)* Neked — neked ki irt? *(Leül mellette a priccsre.)*

A zászlós: Nekem? Ő — egy lány ...

A hadnagy: Ezt nem is tudtam ... Nem mondtad meg nekem ...

A zászlós: Nem kérdezted még, hogy ki irt.

A hadnagy: Nem kérdeztem ... De, de azt így megszokták mondani. Így barátok közt. Megszokták egymásnak mondani — elmesélik az ilyen eseteket.

A zászlós: Milyen eseteket?

A hadnagy: — elmesélik az ilyen eseteket, az ilyen eseteket, amik sokszor előfordulnak egy férfivel és sok leánnyal ...

A zászlós: Én nem mesélhetek esetekről, amik sokszor előfordulnak ... én nem mesélhetek.

A hadnagy: Hogyan? Ha irt. Hiszen ha irt, mesélhetsz ...

A zászlós: Esetekről? — nem. Csak talán ő róla ...

A hadnagy: Ő róla? Az első esetről. Igen?

A zászlós: Igen. Az elsőről. De csak ő róla, eseteim nem voltak.

A hadnagy: — ?

A zászlós: Igen. Csak ő róla ... Te éjszakázásokra gondolsz. Nem, az egészen más ...

A hadnagy: Az más ...

A zászlós: Az első csak ő, és nincs is tovább.

A hadnagy: Meséld a ...

A zászlós: Az első csak ő, tulajdonképpen minden eset nélkül ... De mért kérded. Most?

A hadnagy: Most? Épen most miért kérdelem? Igaz neked aludni kell.

A zászlós: Nem. Nem azért, de eddig csak ... eddig ilyenekről nem beszéltél.

A hadnagy: Én nem tudom. Most érdekel. Talán a levél miatt.

A zászlós: A levél miatt haragudtál.

A hadnagy: Egy kicsit, de most már nem. Nem lehet: az első minden eset nélkül irt, azt persze olvasni kell. — De minden eset nélkül? Valami mégis. Nem? Csók ... biztosan!

A zászlós: Nem.

A hadnagy: Ezen nevetni kell! Haha, gyerek! ... De ez mégis szép. És most érdekelné *(Eloltja a gyertyát. A kemence vörösen világít)* De neked aludni kell. Aludj — De mégis hát, ha irt akkor ... mit irt? Látod igazán nem tudom, hogy miért kérdezlek most, csak mintha így — ha így beszélgetünk — Különben minek mondjam ...

A zászlós: Csak mondd!

A hadnagy: Nem. Mit irt?

A zászlós: Hogy gondolt rá. Hogy menjek haza karácsonyra ... Hogy vár ... *(Álmosan)* Hogy ... vár.

A hadnagy: Aludj. *(Mintegy magának.)* Az én anyám is ezt irta. Hogy vár. Karácsonyra. Most milyen sokan várnak milyen sokakat, akik talán sohasem fognak jönni! *(A zászlóshoz)* Péter! *(A zászlós nem felel.)* Alszol? — *(Szűnet.)* És milyen mélyen alszik! És egy negyedóra múlva ki kell állania a hótengerbe ... Szabad ezt? ... Akié az első irt levelet! Hogy várja ... *(Hangosabban.)* Pista! Pista!

Pista: *(Fölhorkan álmából, szemét dörzsölve.)* Ne ríj mán, no ne ríj anyjuk! Haszen visszagyűvök még ... Ej, no! *(Nyújtózik)* Aj-aj. — Parancs! *(Fölugrik)*

A hadnagy: *(Föltre.)* Ez is otthon volt! *(Fenn.)* Csendesen Pista! Elmegy most a főhadnagy urhoz és megjelentet neki, hogy a zászlós ur beteg és én veszem át tőle a szolgálatot! Megértetted?

Pista: *(A köpenyét húzva. Dörög.)* Megérteni íppég nem tudom, hogy mi öröme van a hadnagy

nrnak mások helyett a hóba kuncsorogni, de azért *Hangosan*.) parancsára meg fogom jelenteni. *(El a fenéken.)*

A hadnagy: *(A kemence elé húz egy széket, leül és térdére könyökölve a tüzet nézi)* Ostoba romantika. Fehér mint a hó, céltalan mint a szél, de megér egy álmatlan éjszakát . . .

(A kárpit lassan creszkedik.)

OBERON.

Repülőgépen a föld körül 14 perc alatt...

Esetleg:

Megállj Anglia...

(Igaz, hogy Angliának semmi köze ehhez a cikkhez, de mégis! . . .)

Kiküldött tudósítónk riportja.

Ott álltam az előszobájában. Sándor — a legénye fürgé léptekkel járt ki és be. Hol a fényesre puccolt cipőt vitte be, hol a borotváló készletet. Szemem áhi-tattal legeltettem a falakon felakasztott vadászszákmányokon. Itt egy légesavar, ott egy csonka szárny, amott egy összekuszált magassági kormány. A legfőbb szentélyből egy erőyes hang hallatszott: Sándor! Van-e kinn valami szárazföldi patkány?

— Igenis, főhadnagy úr!

— 250 kilométeres sebességgel előre!

A Sándor nyakon ragadott és stílszerűen beröpített a szobába, ahol a levegőember vezényszavára: Stopp! — a fejemre gyakorolt erős nyomással megrogzított.

A következő párbeszéd fejlődött ki közöttünk:

Ő: No, Times, Havas, New-York, Dajli Majli, Lloyd?

ÉN: Nem. Egyik sem. A „16-os honvéd“ megbízásából voltam bátor Önt fölkeresni, hogy régi ezrede tisztikara részére néhány szót kérjek. A repülő emberek életéről lenne oly szíves csekély felvilágosítást adni . . . És bocsásson meg, hogy nem üdvözöltem, de olyan váratlan volt az egész bekerülésem, hogy megfeledeztem a kötelező köszöncsrl is.

Ezek előre bocsátása után leterdeltem és az olajtól és benzintől illatos kezeit csókkal illettem . . .

— Gut Land . . . szolt Ő.

ÉN: Bámulva tekintettem fel rá, nem értvén meg, hogy mit akar ezzel a két szóval kifejezni. Látna kérdő arcomat — megmagyarázta:

Ő: Ez a köszöntés forma nálunk. Annyit jelent — jó landolást . . . Vagyis leszállást.

Megilletődve rebegetem én is: Gütt sabesz! . . .

Ekkor aztán megeredt száján a szó. Feljegyzéseim hiányosak lesznek, mert nem hallottam minden szavát, ugyanis egy autó-motor zúgott az asztalon. „Nem tudok úgy aludni, ha a motor nem zúg.“

Ő: Hát bizony maguk szárazföldiek nagyon keveset tudnak arról, hogy él egy pilóta? Reggel, mikor fölkel az ember, mosakodás előtt repülőgyakorlatokat tartunk a szobában. E célból vasrudak vannak a falakba erősítve, mint a kalitkában s úgy röpködünk egyikről a másikra. Azután megmosakszunk. A reggelit a fákön kötjük el. Azután élelemért repülünk. Maga a repülés nem nagy dolog. Legfeljebb, ha az ember leesik. Ezt nem mindenki szereti . . .

ÉN: A levegőben hogy érzik magukat?

Ő: Általában elég jól. Csak néha kellemetlen. Ha például az ember lyukba jut, légüres térbe. Mintha a fej a hasüregbe menne viziteini. Egyébként az egész repülésből legjobb érzés, ha az ember már kilép a gépből . . .

Aztán történnek mulatságos esetek. Például a multkor az egyik repülőnek leesett a sapkája. Jjeden kap utána s közbe elkezd kiabálni a pilotának, álljon meg, álljon meg! . . .

Ceruzám nagy sebességgel szántott végig a papirosom. Mig azzal voltam elfoglalva, hogy a szavait az utókor számára megörökítem — egyszerre csak szárnycsattogás vonta magára a figyelmem. Körülnéztem, hát nem láttam sehöl Őt, a levegő urát . . .

Kukurikú! hangzott a fejem fölött. Felpillantok, hát a legmagasabb szekrény tetején áll a Mester . . .

— Most figyeljen ide, kis butám. Bemutatom magának a repülést. Még ma úgy sem gyakoroltam . . . Nézze — nekem most a középső függöny rúdra kell szállnom. Tehát az oldalkormányt jobbra kell nyomnom, a magassági kormányt lefelé rúgom, bal tyúkszemem behúnyom, füleim hátra — egy lökés és én azonnal ott termek. Most tegyük fel, hogy sikló gurulással akarok a kályha tetejére kerülni. A bal — szárnyam 125 fokkal feljebb, a jobb ugyanannyival lejjebb . . . a kormányzó farok 95 fokkal jobbra kifordítva és én megindulok . . .

És megindult . . . hanem a bal szárnyából egy vezértoll hiányzott, mely éppen a mult héten esett ki és ő engem lesodort a lábaimról. Mire magamhoz térve feltápaszkodtam a földről — ő éppen egy létrát dugott el a kályha mögött és diadalmasan hallatta hangját:

— Hangárrrrrrrr!

Vannak aztán nagyon szép feladataink. Meg kell állapítani például, hogy mily magasan állnak ma dél előtt 11 órakor a szörmeárúk árai. Ilyenkor aztán felöltözünk jó melegben. Egy rajkályhát viszünk magunk-

kal, sátorlapot, ha esetleg lakatlan fára kerülénk — legyen miből fészket csinálni... És elindulunk. Feladatunk bármily szép, a magasra szökött árakat nem volt eset, hogy elértek volna. Mindig megtudta, hogy üldözzük és egy nyomás a magassági kormányra és még feljebb ment. De utaink azért nem eredménytelenek, mert egy-egy bárányfelhőt megnyúzunk odafenn és van bekecsbe való bélés...

Elhallgatott. Éppen kérdezni akartam tőle valamit, mikor atyai védőszárnyát fejemre helyezte és mé-lázó hangon szólt hozzám:

— Bizony, kis csirkém... Így van ez. Csak addig rossz, míg a kis pilótának ki nem nőnek a szárnyai. Addig csetlik-botlik és olyan idétlen, mint... maguk — patkányok míg járni nem tudnak. Ilyenkor még a szárnyait kenegetni kell benzín-olajos légcsavarral. Lábát faragni, csontjaiból és fejéből a velőt kell kiszedni, hogy jó repülő válljék belőle... Naponta 3 órát fejjel lefelé felakasztva kell töltenie, hogy hozzá szokják a Pegoud rendszerű lezuhanáshoz. 35-ször kell elmondania a régi magyar halotti beszédet, hogy megtanulja azt, ha por, vagy hamu megyen a motorba, akkor ki kell tisztítania. És ezeken kívül még nagyon sok titka van a kis pilótácskácskák nevelés tudományának...

— De mit is beszélek én neked, te kukac, te giliszta, úgy sem lesz belőled soha repülő, hiszen látom, mily nehéz a fejed és az mindig lehúzna a földre még a legmagasabb fa tetejéről is...

Megszégyenültem sőtöttem le patkány szemeimet, csak szárnytollainak pattogásából következtettem, hogy tollászodik... Éppen háttal állott felém. Bűnöm és silányságom tudatában lábujjhegyen lopóztam felé és remegő szájjal csókoltam meg a — magassági kormányának utolsó huzalát. Észrevette és megfordult...

— No, szervusz fiacskám, aztán jó légy... verbeget ne parittyázz le a fákról... Szervusz... Gut Land!...

Mig a lépcsőn lefelé mentem, Őt féltve rebegtem el százszor...

Güt jontev!... Güt jontev!...

Kovács Józsa.

A hadikölcsön.

— Irta: Illés Emil, népf. főhadnagy. —

Az állam a VII. magyar hadikölcsön kibocsátásával ismét tihozzátok fordul katonák! bajtársak! A ti áldozatkészségeket is kéri, hogy anyagiakkal támogassátok a rettentő hadi kiadásokat. Országainkat bátran védtétek 3 és fél éven

keresztül, minden ellenséget győzelmesen gyűrtétek le s most a három és félevesi rettentő véres küzdelem eredményének köszönben siessetek anyagi támogatással is kísérgetni a békét. Ez a hadikölcsön az első békekölcsön.

Amily szépen zárult a VI. magyar hadikölcsön eredménye — melynek jelentékeny részét ti jegyeztétek — aképp járuljatok hozzá ennek a kölcsönnek a sikeréhez is. Ti tudjátok, a háborúhoz pénz kell; pénz kell bakancsra, ruhára, élelemre s minden másfajta tengernyi kiadásra.

Ezt a pénzt kapja meg az állam azáltal, hogy hadikölcsönt bocsájt ki és ti áldoztok, jegyezték.

Mi a fronton küzdünk bajtársak, amellet fegyverrel szórtuk szét a világ minden tája felől a központi hatalmak országai ellen ádáz dühvel tört ellenséget, támogatásuk még pénzáldozatkészséggel is a hazát és támogassák mindazok, kik a mögöttes országrészben teljesítenek szolgálatot, hatványozottan adják tanujelét áldozatkészségüknek és hazaszeretetüknek.

Bajtársak! Katonák! A haza elvárja mindnyájatokról, hogy kivétel nélkül kivegyétek részeteket a VII. magyar hadikölcsönre való jegyzésben; annál is inkább, mert az állam módot nyújtott arra, hogy a legszerényebb pénzeszközök felett rendelkező is jegyezhet hadikölcsönt. Már 50 koronáért is lehet hadikölcsönt kapni. Aki pedig nagyobb hadikölcsönt akar jegyezni, az 100 koronánként egy kisebb részlet befizetésével felelhet meg eme kötelezettségének. Ez esetben a befizetett részlet meghaladó összeget a bank előlegezi, mely előleg bármikor és bármely részlettel törleszthető. A részletek kiegyenlítése után a jegyző megkapja a kötvényeket, de a jegyzés pillanatától élvezzi a kamatokat. A ki készpénz felett nem rendelkezik, az is jegyezhet birtokában lévő előző hadikölcsön kötvények letétbe helyezése útján, mely esetben a letétre a pénzintézet kölcsönt folyósít kedvezményes lombard kamatláb mellett úgy, hogy a jegyzés ily módon való lebonyolítása esetén is a fedezet gyanánt lekötött hadikölcsön kötvény kamatjövödelme emelkedik.

Ezen módozatokon kívül hadikölcsön jegyezhető még hadikölcsön-biztosítás útján. A hadikölcsön-biztosítással meg van adva mindenkinek a mód arra, hogy a

legcsekélyebb anyagi eszközökkel hadikölcsönt jegyezhesen és így a hazafias kötelezettségének teljesítésével egyidejűleg családjáról, hozzátartozóiról gondoskodhassék.

A ki hadikölcsönt köt, az 10—20 év alatt fizetheti le hadikölcsönét. Ezen idő lejártával a biztosított összeghez képest a kölcsönkötvényeket teljes névértékben kézhez kapja. Ha a biztosított előbb hal meg, úgy hátramaradottai minden további díjfizetés nélkül megkapják a tehermentes kölcsönkötvényeket. A biztosítás az ajánlat aláírásának pillanatától érvényes.

A felsorolt hadikölcsönjegyzés módzatai mellett a hazának minden hű polgára megtalálhatja módját annak, hogy miként lehet a Haza segítségére anélkül, hogy vagyonát feláldozná, sőt ellenkezőleg, vagyonának teljes megtartása mellett, minden más elhelyezésnél nagyobb jövedelemre tehet szert és amellett hozzájárulhat a már most is javunkra eldőlt világháború mielőbbi teljesen győzedelmes befejezéséhez.

Egy kitűnő vacsora.

A vacsora, több, mint nagyszerű,
Lukullusi volt.

Az ennivaló mellett

Volt dal, derű

S ital amennyi kellett.

Ittunk bort,

Pezsgőt, konyakot, teát.

Azután természetesen rumot.

Tehát,

Nem volt párja a haugulatnak.

A végén előlről kezdtük az egészet

— S ez lett a veszünk:

Csókolóztunk és öleleztünk.

S a legvégén jöttek hordágyakkal a sanitécek...

(Hogy nem volt berúgva

Senki, erre a jelenlevők megesküdni készek)

S mikor a hajnal rózsállott messze, távol...

... De a többit borítsa fátyol.

Hogy jutottam haza,

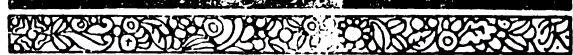
Bár én sem vagyok mai gyerek, [vernek.

Nem tudom, még akkor sem, ha rögtön agyon-

Pont.

Történelmi Osztály

Tíz hónap.

Közel egy esztendeje, kereken tíz hónapja, hogy a Történelmi Osztály megalakult, hogy életre keltette az ezrednek a pótzászlóaljhoz küldött felhívása, hogy a semmiből egy eredményeket felmutatni tudó, bár szerény, de a feladatául tűzött nemes célok érdekében kitartóan, lelkesen munkálkodó tényezőjévé nőtte ki magát s most, mikor első karácsonyát ünnepelve immár nem jelentéktelen multja van, jól esik visszapillantani a kezdetek kezdetére, a nagy ürre, a nagy nincstelenségre, amiből a mai intézmény fejlődött, magában hordva minden feltételét annak, hogy hovatovább egyre jelentékenyebbé fejlődjék.

A Történelmi Osztály (vagy a pótzászlóaljnál általánosságban elterjedt bece-nevén nevezve: »a Toto«) őskora a jóízű humor lapjaira tartozik. Megalakulásakor t. i. nem állt egyébből, mint egy parancsnokból és egy irtokból, — aki iktató, postázó, gépiró, irattározó, fogalmazó, másoló, mázoló, festő, klisé-metsző stb. volt egy személyben, aszerint, amint az »ügymenet« kívánta. Az igaz, hogy ügymenet ezekben az időkben még nem igen volt, ami a rendelkezésre álló hely szűkös voltát tekintve, valóságos szerencsének tekinthető. Az irodahelyiség t. i. állott a ptlji. segédtisztai iroda egyik sarkában elhelyezett egyik asztalnak az egyik sarkából, a hozzátartozó fiókkal együtt, melyet azonban a »Toto« mint albérlő kénytelen volt megosztani, a társulajdonos ptlji.-al s így a szédületes lassúsággal megindult ügymenet első darabjai rendszerint felemás tollszárak, elévült hangversenyjegyek, kövé száradt hadipogácsák s kenyérmorzsák társaságában tértek pihenőre a napi munka-idő után. A széket e mellett a nevezetes asztal-parcella mellett két egymásra tett láda helyettesítette, belsejében a legvegyesebb tartalommal.

Az első megrendítően jelentős esemény volt a külön (!) Toto iktató fellektetése; ezután s mikor az első darabok »X. szám T. o. 1917.« jelzéssel a pótzászlóalj parancsnok elé kerültek referálás végett s a »Toto« külön (!) postakönyvében kivezetve indulnak utnak, — mondom, ezután a fentemlített sokoldalú irtokkal nem lehetett birni, javithatatlanul s menthetetlenül nagyzási hóbortba esett!

S mit szólunk ma, mikor az egész ezrednél s póttestnél a Történelmi Osztálynak van a leggyönyörűségesebb, vadonatúj kerek bélyegzője, nem is beszélve a még vadonatújabb vettemezőről s arról, hogy az iktató szám — horribile dictu! — három szám-

jegyű s ha ez az év még sokáig tartana, megérné a 4-ik számjegyet is!

Vagy mit szólunk a Történelmi Osztály külön helyiségeihez, melyekben ma székél, kissé rosszul záró s így téli időben hűvösen átfűtőréssző, de büszke feliratokat viselő ajtók mögött? A »műterem«, melybe »idegeneknek tilos a bemenet« s melyre épen azért mindenki a legkiváncsibb; vagy a »fiókszerkesztőség«, ahol a »Toto« és a fiókrekláció örökös presztizs-csatáit vivja, mivelhogy a legjobb íróasztal benne a T. o. parancsnoké s erre a sajtónak fáj a foga, azt állítván, hogy ő az illetékes rá, holott a Toto szerint a »sajtó« csak egyik szerve a T. o.-nak. Itt örökös, bár vértelen csaták dúlnak, az egész keleti frontra kiterjedő fegyvernugvásnak itt nyoma sincs (Megjegyzendő, hogy ez a vitás íróasztal boldogabb időkben a Ritter-féle fűszerkereskedés pincéjében teljesített nem kevésbé fontos és közérdekű szolgáltatást, fiókjában friss retket, babot, borsót, zöltséget őrizvén.)

S hogy az eddigi munkának megvannak a kézzelfogható eredményei is, azt talán a legelénkebben igazolják azok a szerény kis nyugták, melyeken a Gazdasági Hivatal időnként a T. o. egy-egy befizetését elismeri, az özvegy és árvaalap javára; nem egyszer megesis, hogy a már egy ízben említett ősrinok, kinek ügyköre azóta ismét néhány csekélységgel bővült, (mint azt e sorok is elárulják) — néha napján egész kis vagyonokat vesz fel a T. o. betétkönyveiből a Gazdasági Hivatalhoz való befizetés végett s ilyenkor, — legalább arra a rövid időre, míg a banktól a G. H.-ig ér, megvan az az öröme, hogy olyanféle illúziókban ringathatja magát, mintha egy Krúdy Gyula-féle inkognitóban utazó herceg volna, aki tárcájában gyönyörű kék ezres bankókkal, körül néz egy ódon kis városban s arcán a finom életuntság bágyadt mosolyával, csipkefüggönyös ablakok mögött szüke leányfejeket keres.

Huszonegyezer korona volt az özvegy és árva-alapunk a T. o. megalakulásakor s ma — ezt igazán büszkén s örömmel jegyezzük ide: *meghaladja a száz-ezer koronát!* Ez szép számot egyrészt lassanként megszerezett s fõrgalomba hozott kiadványaink értéklésével sikerült elérnünk. Elsõ kiadványunk két linoleum-metszésû levelezõlap volt, melyeket házilag készítettünk s így minimális költségbe kerülve, szépen jövedelmeztek. Azután megterveztük s elkészítettük az ezred-jelvényt, sapkajelvényt, ezüst bros, függõ és kapocs formájában. Ezek megjelenésük után szinte nyomban elfogytak, népszerűségük s kelendőségük oly nagy volt, hogy alig sikerült a szükséges példányokat ezredmúzeumunk számára visszatartanunk. S míg egyszerű bronz sapkajelvényeink az ezrednél, a póttestnél s idegében szakadt bajtársainknál mindenütt ott csillognak a hús 16-osok sapkái

mellett, addig ezüst broszaink Gömör, Nógrád és Zólyom legszebb asszonyainak, leányainak kosztümjein díszlenek, függõink, — óh, boldog kis fémlapok, — rózsaszín, hamvas nyakukat simogatják hűvös ezüstjükkell

Levelezõlapjaink második sorozata már nagyobb anyagi befektetéssel, de ennek megfelelõ kiállításban is jelent meg, grafikus mûvészünk 6 rajza nyomán. Ezek a levelezõlapok ma ép oly elterjedtek s népszerűek ugy az ezrednél, mint a póttestnél s a három vármegye közönsége körében, mint annak idején a plakettek és broszok: iskolák, egyletek, intézetek, hatóságok, a legkülönbébb hivatalok százával terjesztik s vásárolják a jótekonyságnak ezeket a csinos köntösbe öltöztetett apró futárjait, melyek szerény fillérekbõl ezer meg ezer koronákat vannak hivatva összehordani, ezer meg ezer könnyet letörölni hõsök özvegyeinek, árváinak szemébõl!

A Toto-Redakció presztizs csatáinak minden keserûségét félretéve, be kell vallanunk, hogy a száz-ezeres eredmény elérésében kiváló szolgálatokat tett alig fél éve megindított tábori újságunk a »16-os honvéd«. A legszerényebb keretek közt indult s ki hitte volna, hogy rövidesen olyan dimenziókban fog mozogni, melyekre igazán legvérmesebb álmainkban sem mertünk volna gondolni. Elõfizetõi folyton szaporodnak, tartalma bővül, nivója, — ez nem öndicsékvés, sokfelõl hallott jólesõ elismerés, — egyre emelkedik. Az eredeti, pár ezer nyomásnál kifáradt linoleum fejdûcöt s rovatfejeket cinkografiai s Mäser klisék váltották fel s gyarapítják állandóan, s mire odáig jutottunk, hogy ugy külsõben, mint belsõ tartalomban értékes karácsonyi számmal kedveskedhetünk olvasó közönségünknek.

A hálás elismerés legszebb koszoruját kell nyujtanunk a ptzlj. Lábadozó Osztag kertgazdaságának, mely az idei évadban megmûvelt földek terményeinek árából kerek 15.000 koronával gyarapította segélyalapunkat! lme, egy nemesen gondolkozó, szervezõ talentummal bíró parancsnok, alatta néhány szorgos, fáradhatatlan munkáskéz s a zsenge saláták, édes cukorborsók, mosolygó piros paradicsomok, pompás káposztafejek, s hófehér, puha-fõvõ fajbabok is részt vesznek a jótekonyságban, kiñtsúknak, értéküknek minden áldását a férjétvesztett özvegy, apját- vesztett árva elé ontják!

A legszebb eredmények jutalmazják a Történelmi Osztálynak arra irányított fáradozásait, hogy a nagyközönségnek élvezetes ünnepségek, szórakoztató kabarék, színelõadások, hangversenyek rendezése által módot nyujtson a jótekonyság gyakorlásának ezen legkedvezõbb módjára, hol az adakozás nemes élvezettel s kellemes szórakozással van egybekötve. Ily irányu akciónkat a július 1-én tartott besztarczabá-

nyai nyári ünnepély vezette be, mely a legfényesebb sikerrel jutalmazta a reáfordított rengeteg munkát s ezen az egy délutánon a három vármegye színe-javából összegyűlt közönség adakozása egy csapásra megduplázta a segélyalapot. Ezután egész nyáron át — be a késő ősziig — szakadatlan sora következett a leggondosabban összeválogatott s megrendezett kabaréknak, művész estélyeknek, hangversenyeknek, sportmérkőzéseknél, — melyekről esetenként referáltunk e lap hasábjain.

Jelentékeny összegekkel járul hozzá időnként az alap emeléséhez az ezrednél létesített ezredkantin, ahol a nemes célt szem előtt tartó szakavatott vezetés fáradhatatlan szorgalommal és kitartással szerény fillérekből százakat, ezreket hord össze.

A hangyaszorgalommal összehozott fillérekből szép kék bankókat szállítottak be a segélyalapra Bódy és Dvorszky ezredfényképészek, akiknek abszolút technikai tökéletességű pompás harctéri felvételei nemcsak az ezrednél, de a póttestnél s a közönség körében is mint kiválóan érdekes és értékes raritások igen keresettek.

Egyáltalán minden tiszteletre és becsülésre méltó a mi derék hőseinknek csaknem szakadatlanul megnyilvánuló, nemes szívből fakadó adakozó készsége: megszámlálhatlanok a kisebb-nagyobb adományok, melyek az ezrednél eszközölt gyűjtésekből, sokszor önkéntes adakozásból nap-nap mellett befolynak, úgy a tisztek, mint a legénység köréből. Egyre nagyobb azoknak száma, akik vitézségi érem pótjait, lövészdijakat ajánlják fel a nemes célra, egyik arató menetünk egy teljes napi munkabért adta ide; a halottak napi koszorú és gyertya megváltás meghatóan nemes akciója, a harctéri hulladékanyagok gyűjtése és értékesítése; mind-mind alkalom volt az adakozásra. Ime azok, akik az ellenség előtt állva mindenüket kockáztatják a hazáért és királyért, még az önzetlen adakozás legnemesebb gesztusaihoz is példát mutatnak az otthonlevőknek!

Ily sok irányban és sokféleképen ható komponens pontos összműködése eredményezte, hogy ma a 16-os hősök segélyalapja túl van az »első« száz ezer koronán s az eddigi eredmények a legjobb ösztönzést adják a további kitartó munkára.

Elesett hős tisztjeink arcképcsarnoka már egész kis képtárrá fejlődött s nem egy látogatónk a legmélyebb megilletődéssel nézte végig a hősök galériáját s ismerte fel köztük néhai jó barátját, ismerősét, kedves emberét. Megkezdődött az arcképek egyöntetű keretezése is; mindegyik kereten alul, aranyozott cserkoszorúval övezve fogjuk feltüntetni a hős bajtárs nevét s hősi halálának dátumát. Értékes, művészi darabja ezredmúzeumunknak a »Gránátvető honvéd« szobra, a T. o. szobrászának műve, mely

ma már teljesen készen áll s csak a sokszorosító gipszbeöntést várja, hogy a rohamsisakos hős is meginduljon a jótékonyaság útján, (t. i. a segélyalap javára fogjuk árusítani.) Hadiképtárunk egyébként is számos darabbal, köztük nagyterjedelmű olajfestményekkel gyarapodott, melyek megbecsülhetetlen dokumentumai lesznek az ezred hősi harcainak s megfelelő műhelyben elhelyezve olyan érdekes és értékes gyűjteményt fognak szolgáltatni, mely méltó lesz ezredünk hírnevéhez. Immár se szeri se száma az érdekes baktatulanmány fejeknek, ezredünk állásait, vonalait s ezek környékét feltüntető rajzoknak, fényképeknek és festményeknek; egész serege van a jóízű karrikatúráknak, a lövészárkok-művészet termékei pedig tekintélyes gyűjteménnyé szaporodtak. Már is sokan megcsodálják, hogy az az izmos, nehéz baka-kéz, amely 3 év óta oly keményen fogja a jó Mannlichert, micsoda hihetetlenül finom, filigrán munkákra képes, hogy milyen remek srapnel-hüvely vázák, faragott fafokosok, palackba zárt csodák készülnek ott künn, mikor elcsendesül a lövészárkok; kis fedezék, tisztipavillon, segélyhely stb. mintáink pedig valóságos kedvencei a közönségnek. A teljesen berendezett nagy lövészárkunkkal majdnem több a munka, mint egy eredetivel, már csak azért is, mert a legénységet hozzá nem lehet a menetszázadokból venni, ad hoc kreáljuk őket 1:25 arányban. Hanem ezért szerencsétlenség már történt benne, az egyik agyaghős belezuhant a rókalyukba s ... derékban kettétört. »Törődöttsége« tehát teljes, de szolgálatképességi fokának újbóli visszanyerése végett átadtuk ... a T. o. szobrászának.

Szóval az anyag már szépen szaporodott, de még mindig nem elég, még mindig sürgetnünk, kérnünk kell mindenkit, aki bajtársunk, jóakarónk, ismerősünk, itthon és az ezrednél: *minél több adományt vagy legalább kölcsöntárgyat kérünk az ezredmúzeum és hadikiállítás céljaira!* Ennek a kiállításnak, ennek a múzeumnak nagyon szépen, a legszebbnek *kell* lennie. A 16-osok nem léphetnek akármilyen anyaggal a közönség elé!

A kiállítást a sok akadály, a sok nehézség, az anyag nem elegendő volta s a megfelelő helyiség hiánya miatt decemberre már nem tudtuk összehozni. A legkülönbözőbb egyesületek s intézmények községgel siettek ugyan helyiségeiket nekünk felajánlani, de a bbányai ódon építkezés sajátossága: a mély boltívek, szűk, kis ablakok, rossz világítás egyáltalán nem kedveznek a célnak s igen megnehezítik a választást. Nem is beszélve a fűtés és világítás most tulontúl ismert nehézségeiről és — drágaságáról. Nekünk pedig a tizparancsolatunk ez egy: minél kevesebb költség, hogy minél több bevétel jusson az özvegyeknek és árváknak. Mindenek dacára a kiállítást ha csak lehet, januárra megrendezzük.

Az ezredmuzeum és kiállítás céljaira ujabban beérkezett adományok közül ki kell emelnünk két értékes életnagyságú fa- mellsz brot, melyek egyike Ő Felségét, Károly királyt ábrázolja, a másik istenben megdicsőült uralkodónkat, I. Ferenc Józsefet. A remek, — ma megfizethetetlen prima kemény fából készült szobrokat Ropper Péter örvezető, faszobrász faragta s a Lábadozó osztag ajándékozta a Történelmi osztálynak. A postamenseket most készítettük hozzájuk, hogy méltóan elhelyezhetők legyenek.

Hogy az első 10 hónap eredményeit kellően értékelhessük, ne hagyjuk figyelmen kívül, hogy a Történelmi osztálynak rendszeresített létszáma nincs, állandó munkaerők fölött nem rendelkezik; akik itt együtt működnek, egyéb beosztásuk mellett fennmaradó szabad idejüket fordítják arra, hogy legjobb tudásukkal s képességükkel szolgálják a nemes célt. Ha tehát imit-amott hiányok hézagok mutatkoznak, ha akadályokkal küzdünk, ha nem válthatunk valóra mindent, olyan arányban s olyan tempóban, mint szívünk szerint szeretnők, ne a mi rovásunkra essék!

* * *

E helyen felkérjük még mindazokat, akik 9-ik számunkban közzétett felhívásunkra esett hős tisztjeink arcképeinek megfestése végett fényképeket küldenek be címünkre, hogy a fényképekhez rövid életrajzi adatokat, főképen a hősi halál pontos adatait s rövid személyleírást (szem, haj, bajusz, arcszíne stb.) is csatolni sziveskedjenek. Kérjük továbbá annak közlését, hogy a kész kép berámaztatásának költségét fedezni hajlandók-e, vagy sem.

T. K.

Kedves Szerkesztő úr!

— Levél a fiókszerkesztőségnek —

Olaszország, 1917. nov. 20.

Rövid hinerlandi életem alatt úgy összenőtt a szívem a „16-os“ honvédek pótzászlóaljával és a kötelékébe tartozó bajtársak mindegyikével — úgy hatalmába kerített az ott uralkodó szellem, — hogy jölehet ez idő szerint az equatorhoz közelebb vagyok, mint Besztercebányához — lélekben még sem tudok elszakadni ettől a pótzászlóaljtól. Határozott szükségét érzem tehát, hogy ne csak a távolból való vonzódás fűzzön engem Besztercebányához, hanem valami más

összekötő kapocs is létesüljön, ami folytonos folytonosságban tartsa fenn az érzést: a pótzászlóaljhoz való odatartozásom érzését.

Ilyen összekötő kapocsnak vélem én a „16-os honvéd“-et és annak megtanultam ismerni a Szerkesztő úrnak humános gondolkodását. Meg vagyok arról győződve, hogy e kedves lapnak utánam való küldözgetésével az én odatartozásom mindig kétségen felül fog állani.

Mondanom sem kell, mily érzékenyen érintett a derült égből lesújtott villámcsapás, amikor megjött a parancsolat, hogy ott kell hagynom Besztercebányát sok-sok kellemetességével, apró-cseprő küzködéseivel egyetemben és az olasz frontra kell elmennem.

Ide ép a kellő pillanatban: a dicsőséges előnyomulás pillanatában érkeztem meg. Még volt alkalmam látni a kopár Karszt-tetőket, melyeknek megvédéséről a magyar hősiesség legendái időtlen-időigig mesélni fognak, láttam a kavernákat, a dolinákat, melyekben a magyar vitézség és kitartás harmadfél esztendőn keresztül dacolt az olasz 18 cm-esek és az ide hurcolt hajószörnyetegek pergő tűzének borzalmával. Mert borzalom az, amit ezek a gyilkos fajták itt véghez vittek: virágzó falvakból csupán egy-egy rozsdás-barna folt maradt meg a hegyoldalban, sziklatetőknék oromzata tűnt el véglegesen és akárcsak Sotdoma-Gomorha pusztulásával — kő kövön nem maradt.

A lidércnyomás azomban már megszűnt. Azóta áthágtunk a Karsztokon, behatoltunk „hűsleges“ néhai szövetségesünk karsztbeli állásaiba, melyek mindegyike arról tanuskodik, hogy ugyancsak rémségesen félhetett. Ez a rémséges félelem készítette őt, amidőn sísí-fusi munkával megépítette és a szó szoros értelmében belevájta a kemény sziklákba a lövészárkokat, ágyúállásokat, futóárkokat; — csak mindegyike kiáltó példa arra, hogy mily emberfeletti módon küzdött a kőkorszakbeli ember, — csak mindegyike kiáltó példája a mérhetetlen emberi szorgalomnak. Milliő és milliő embernek kellett páriák módjára dolgozni, hogy ezek a csodálatos építmények létrejöhessenek. Hogy aztán mennyi a munkába beleszakadt emberi élet, mily óriás mennyiségű emberi veritékcsöpp tapad e sziklavárakhoz, arról az olaszok bizonyára nem szívesen fognak beszélni.

Ilyen rettenetes munkát csak a gonosz lelkiismeret hozhatott létre, az a gonosz lelkiismeret, mely dőre módon az isteni igazságszolgáltatás előtt akarta magát körülbástyázni.

Az isteni igazságszolgáltatás a magyar csapatok hősiessége alakjában jelentkezett és jött az óriási nekilendülés: amit az olasz rettegés és az ebből sarjadó óriási szorgalom harmadfél éven megépített, azt ez a nekilendülés, ez az osztó igazságszolgáltatás két nap alatt elsöpörte. A rajvonalak sűrű egymásutánba mind üresek, tele hátrahagyott élelemmel, municióval, eldo-

bált fegyverekkel, megdőglött ágyu szörnyetegekkel; csak a hónapok óta eltemetetlenül heverő hullák érzetik azt, hogy itt élet is volt, de olyan élet, ahol a golyó és közáporban már temetni sem lehetett.

Rohanó utunk mindenütt sziklák és kövek között visz el. Egy pár cipőm másfél nap alatt teljesen tönkre ment a kemény talajon, de ez nem baj, mert vadonat-új olasz hegyi cipők hevernek mindenütt az utakon. Csapataink most mind vadonat-új olasz bakancsokban kényeskednek.

Az utak mindkét oldalán az uttestről lefordított olasz trénszerek, autók, ágyuk, géppuskák, dőglött lovak, itt-ott ember holttestek kísértének.

A felrobbantott raktárak, katonai építmények még mindenütt füstölögnek, — egy-egy késői robbanás reszketeti meg olykor-olykor a levegőt, de mi nem nézünk semerre, csak rohanunk.

Elértük végre az Isonót. Áhítatos tekintettel szemlélem ezt a legendás folyót, mely az innen 10 km-re fekvő tengerbe hőmpölyögteni széles hullámain. A hid persze felrobbantva, de derék hidászaink új hidat vertek az árván ég felé meredő pillérekre és lehetővé tették az átkelést.

Amint átkeltünk, akárcsak a paradicsomba érkezünk volna meg. A nagy magyar Alföld elevenedik meg előttem. Áldott, termékeny föld, óriási, még be nem takarított buzaföldek, kukorica ültetvények és ami a ló szeme-szájának kedves — mindenütt széna, zab, tiszta búza. Szegény lovaink a karsztbeli nélkülözések után valóságos Eldorádóba jutottak. Az utak mentén itt is mindenütt árokba fordított szekerek, ágyuk, autók, széjjelszórt lövegek. A szekerek tartalmában dúskálnak az arra menő csapatok, mindegyikben rengeteg élelem, hús, halconserv; tengeri rákot eszik a közbaka is.

A falvak lakossága elmenekült, — elvélve találkozik egy-kettő, főleg a nőnemen levők. Az udvarok tele vannak baromfival, marhával, disznóval. A katonák mind-mind csirkét fröstölkölnek, pulykát ebédelnek, malacpaprakást vacsorálnak. Óriási a bőség! Kérdem, nem-e lehetne ide helyezni át a „16“-osok tisztai étkezdéjét? Itt teljes biztosítékot adhatok arra nézve, hogy a menuje-magír ellen sohasem merülne fel panasz.

Utunk tovább van. Mindenütt a már megszokott utmenti látványok. Itt már valószínűleg olasz hadtáp területén járunk, mert töméntelen hordó — tele borral — kiürített boros üveg, pezsgős flakó tartítja az utat. Mindebből az következik, hogy innentől kezdve az olasz hadsereg berugva szaladt, amit bizonyít egyébként az is, hogy itt-ott egy fejbőlött holttest még most is szorongatja a boros üveget. Mámos állapottában utját állta a menekülőknél, tehát lelőttük, hogy szabad legyen az út.

Emitt egy barackszerű építmény. Benézek: Bak-

sic“ van a kapujára felírva és az udvaron 38 darab agyonlőtt lónak mered az ég felé mind a négy lába. Máshelyütt egy kórháznak maradványa: — a sárba rengeteg mennyiségű aszpirin, kodein, khinin, pólyák, vatta betaposva. Amott egy ruhakosár, csak az egyik fele égett le, a másik fele teljesen ép: garmadában a bakancsok, zubbonyok, nadrágok, sapkák. Minden baka 4—5 pár bakancsot hurcol ki magával, hogy majd később újból eldobja. És rengeteg fehérmű; azt hiszem, hogy a hadsereg fehérmű válsága most már egyszeribe meg lesz oldva.

Az utak mentén a többi közt rengeteg sátorlap van elhajigálva. Meg vagyok róla győződve, hogy ha mindama sátorlap, amit itt elhagytak — valami csoda módon a bányai pótraktárba bekerülhetne — Róth százados urnak nagy kő esne le a szívéből.

Bekerülünk R . . . városba. Az Isonótól délre cca 25 km. Itt már életet találunk; a kereskedelem vigan virágzik. Meglepetésszerű olcsóság. Szövetek 14—15 kor, vászon 1 K 80 f, a strumpándli méterje 1 K 20 f, női harisnya párja 4—5 K. Csak nem lehet bevásárolni, mert a trón megszorított számu szekerekből áll, pedig egy pár derék honfitársunk mi-csoda lánckereskedelmet folytathatna, ha mindezt Magyarországra vihetné ki. Mindamellett strumpándlit és női harisnyát mégis vásároltam, hadd örüljön feleségem Önagysága!

A tatár közben szalad tovább. A tenger mentén mi meg utána. Elérjük a Tagliomontot. Az itteni falvakban, városokban már a mi ágyuink nyomai. Rombadőlt házak nagyrésztben, és amelyik még áll, abba is istenkísértés betérni, annyira inog. Minden faluban gyönyörű olasz katona temető, hatásos sírkövekkel, a temető végében szép kápolna. Egy-egy kereszt alatt „unotro-ungario“ katona is nyugszik. Itt már nem tesznek különbséget az ő halottjuk és a mi halottjaink között. Békésen megférnek egymás mellett. Egyik temetőben most földelnek el 5 olasz halottat: a kukoricásban találták őket; amint a hordágyon hozzák, a takaró alól kinyulik a felszár megmaradt kar, már nem lehetett szépen összekulcsolni a mell fölött.

Itt, a készülő hidnál láttam Öfelségét: 3 autón érkezett ide és figyelmesen szemlélte a hidverést. Fialatos arca mintha kissé megöregedett volna. Szívélyesen beszélgetett a körülötte álló urakkal és rövid időzés után autójával visszabogott.

A Tagliomontén való átkelésnél már szívósabb ellenállásra találtunk. A háromszínű repülőgépek jobb ügyhöz méltóan dobálták ránk a structójásokat, de azért komolyabb baj nem történt és az előnyomulás szinte programszerűen folyt tovább, úgy, hogy átkerülve most már a Liversán át is — a harcok közvetlenül a Piave folyó mellett folynak. Negyedik napja állunk már itt, éjjel-nappal fülsiketítő ágyuszó, géppuska kattogása a zenénk, de erős, megdönthetetlen a reményünk, hogy

e folyón is átkerülünk. Innen aztán nincs messze már Velence.

Az időnk — eltekintve egy pár esős órát — gyönyörű. Itália kék ege mosolyog reánk és amint mondják: itt nincsen szorosan vett tél. Kár volt hát elhoznom a téli ruháimat, itt nem lesz azokra szükségem.

A lakossággal szemben azonban némi kiábrándulást érek. Nem ilyennek képzeltem én a narancs és füge honának lakóit és kiváltképen asszonyait, lányait! Mily messzire estek ezek a női ideáltól, ezt leginkább érzem én, akinek besztercebányai tartózkodásom alatt volt elegendő részem a női ideálokban gyönyörködni. Hatalmas, csont-túltengésben leledző némberek ezek, csak kevésbé tisztábbak, mint az oroszországi szotyák. Nyitott tűzhely van a ház legterjedelmesebb helyiségében, valódi családi tűzhely, de körülötte nem Vesztaszüzek üldögélnék.

Főeledelük a polenta (ép olyan, mint a puliszka) amit hatalmas szerkezetű, keverő készülékekkel állítanak elő. A kenyeret absolute nem ismerik. Baromfi, marha állományuk nagy és e nagy állomány lecsökkentésében a hadsereg minden árnyalata hathatósan közreműködik.

A néppel való érintkezés roppant nehéz; az intelligencia oly alacsony fokán állanak és magyarul egy kukkot sem tudnak, már pedig egy m. kir. honvéd nem kényszeríthető arra, hogy az ő kedvükért olaszul megtanuljon.

Ettem már fűgét is, narancsot is; az olasz disznóból készített kitünő szeleteket citrommal fecskendezük be, egyszerűen nagy a mód, de azért mégis csak jobb szeretném, ha ennek az áldatlan cigány-életnek mihamarabb vége szakadna.

Becses lapjának milőbbi utánküldését kérve, maradok a Szerkesztő urnak

szívélyes üdvözléssel
Taraszovics Ödön hadnagy.

A négy háborús karácsony.

„... Szálljatok le, szálljatok, Betlehemi angyalok!... Keletről oszladozni kezd a sötét borulás... Mintha hallanók az angyalok énekét. Szinte látjuk a szenvedő emberiségnek szánt karácsonyfa gyertyáinak fényét, mely az egész horizontot béklyóba verő ködöt lassan-lassan oszlatni kezdi... Még messzi van a karácsonyfa, az ajándék s ki tudja, hogy elér-e idáig. Jók voltunk-e, megérdemeltük-e? Gyermekei remegéssel várjuk, nem fordul-e el másfelé az angyalok menete? Nekünk jut-e belőle valami... Vagy talán szeretet, melegség nélkül dideregni fogunk a csúnya ménytelenül vak éjszakában? Ki tudja? De még hall-

juk, hogy jön az angyali küldöttség... közeleg — reméljük, hogy hozzánk jön. Nekünk hozza a legszebb ajándékot — a szeretetet... a békét... Reméljük!... Várjunk!...

Immár negyedszer várjuk a karácsonyt — s kezünk még mindig puskát szorit... Szemünk az ellenséges árok fölött a nehéz fellegek meghasadását várja s alatta talán ebben a pillanatban dörren el a puska, mely halálos üzenetet küld s a napsgárt váró szemünk úgy lehet — utoljára látja a távol vidék fehérbe öltözött képét...

Eddig már háromszor vártunk és háromszor csalódtunk, de reményünk sohasem volt olyan bizakodó, mint most. Még egyszer sem várta annyi szem a napsgarat... Mindkét árok szenvedő lakója fanatikus hittal várja, reméli, akarja, hogy megjelenjen az első ága a karácsonyfának. Mindkét árok lakója hozsánna kiáltásra tartogatja a lélegzetét, hogy annál nagyobb erővel kiálthassa az első gyertyácska felé: *üdv neked!*

1914.

Már a legelső fegyveres karácsonykor vártuk, hogy hazamehessünk, megölelni a kicsinyeinket. Lélekzet visszafojtva várni a betlehemesek ősi dallamú énekét; vajjon betér-e hozzánk s ajtót tárnai az Öregnek, a három napkeléti Bölcsnek, Angyaloknak... Nem mehettünk... Még nem voltunk jók, még nem érdemeltük meg... Akkor vívtuk a „Krakói“ harcot. Zagorice, Limanova, Turnova december 6-án, Mikulás napján érkezünk. Gromnikon egy napi pihenő... Előnyomulás Staskovkáról Zurován keresztül Obszar magaslatra, ahol egy ellenséges tűzerosztály rohamozott meg az ezred — győzelem... Azt hittük ez lesz a karácsonyi ajándék, ámit számunkra tartogatott a Sors... De azonnal jött az ellenséges túlerő s újra vissza kellett vonulnunk a Dobratinra és ott töltöttük a karácsonyt...

Soha reménytelenebb, szomoróbb karácsonya nem volt az ezrednek, mint az 1914-iki.

Mintha Nagypéntek fekete drapériái borultak volna a világra. Ahonnan a segítő kezét vártuk, szakadatlan zuhatag mosta, áztatta bennünk a bizakodást. Kimerültség, eső, sár, köd, mostoha viszonyok... És nem akart vége szakadni a szenvedésnek. December 24-ike ránk virradt és akkor már négy napja voltunk úgy, hogy a konyhának hírére sem láttuk. Tisztek, legénység a legnagyobb kétségbeeséssel küzdött... Sikerült szert tenni krumplira s a karácsonyi ünnepi étkezést néhány sült krumpli képezte. Aki 2—3 darabot kapott, örült, de sokan voltak, akiknek még ennyi sem jutott... Mégis volt valami ajándék: a menetszázad megérkezett és beosztották... Hazai hírek, az ujonnan jöttek kedvetlensége, erdő, sár, eső. Mintha az egész természet ellenünk esküdött volna... De jött még egyéb is... Tőlünk jobbra és balra az oro-

szok sikereket értek el . . . Visszavonulás . . . Utóvéd állás *Staskovka* mellett. Nehány napig ott maradtunk és oda érkezett meg a szeretetadomány is, de csak egy része kerülhetett kiosztásra, mert újabb orosz sikerek újabb visszavonulásra készítettek és az adományok jó részét az oroszoknak kellett hagynunk. Elmúlt a karácsony anélkül, hogy a naptáron kívül egyébről tudtuk volna: ma jött a Messiás az emberiség megváltására . . .

1915.

Novemberben az oroszok már a téli állásba vonultak vissza a Szereth mellé a nagy havazások miatt. A mi állásaink a Strypa mentén húzódtak. A *Buñac-Dobropolje* út mellett volt a főőrs vonal. A *dobropoljei* iskolánál volt az egyik főőrsünk, a másik *Werzolinál*. Az egész vonalon teljesen békés színezetű volt az élet, mintha nem harctéren lennénk, hanem valami csendes faluban, hol az emberek legfőbb gondja, hogy fehér lesz-e a karácsony, vagy pedig sárcipőben lehet menni az ünnepi misére. Szinte fel sem tűnt, hogy a titokzatos hajnali misékre járó csoportok nem pislogó lámpásokkal, hanem csörgő felszereléssel; az ásóhoz koccanó kulacsokkal, hóköpenyekkel vonulnak fel. És nem misére mennek, hanem — tábori őrsre.

24-én a 9-ik század fele ment ki egyik főőrsre. Parancsnoka Knausz hadnagy volt. A másik a 2. század fele, parancsnoka Strausz hadnagy volt.

Dél előtt megérkeztek a szeretetadományok. Mint amikor a gyermekek megkapják a gyertyafényben tűndérinek látszó ajándékokat s örömtől sugárzó arccal mutogatják egymásnak, milyen szép az, amit ők kaptak — úgy volt nálunk is. Olcsó, de szeretettel adott holmik, szinte megható örömet okozott a legénységnek, tiszteknek egyformán. Noteszok, sipkák, cigaretták, szivarok, tű, cérna, biztosító tű, gomb, zsebkés és mi minden, ami csak egy katonának lehet megbecsülhetetlen kincs. Lázas készülődés a Szent estére. Karácsonyfa minden fedezékben, rajtuk papiros diszek, gyertyák. Délután 2 órakor riadó szakította meg a boldog készülődést. Az első pillanat megdöbbenését elkeseredés váltotta fel. Otthagytuk a félig diszített fenyőfákat s szomorúan arra gondolt mindenki, hogy kitudja, hol alszunk ezen éjszakán, vagy egyáltalán alszunk-e? . . .

A kétségbeesés hamarosan nagy örömbé csapott át, mert csupán az ezredparancsnok akart legelsőnek boldog ünnepeket kívánni. Talán senki sem kapott olyan váratlan és olyan jól eső ajándékot, mint mi akkor.

Este betlehemes csoportok járták végig a fedezékeket. Bizony sokan nem a mélyhangú angyalokat látták maguk előtt, hanem valami messzi kis ház búbos kemence padkáján ülve képzeltek magukat s a rajzó emlékek sokaknak könnyet csaltak a szemébe . . . — „Otthon most mit csinál az asszony, a gyerekek?”

Zene, káposztaleves kolbásszal, fehér kalács, mákos kalács, a hagyományos „mákos guba”, tea, bor. — A boldogság, jókedv szinte határtalan . . .

Még mindig ünnepi hangulat tartja fogva a lelkeket. Még mindig karácsony van. 26, 27, 28-án kezdődnek az orosz támadások, melyekben oly fényesen állotta meg a helyét az ezred . . .

1916.

Ez év decembere az orosz-román harctéren talált bennünket. Túlnyomó ellenséges erők elől lépésről-lépésre vonul vissza az ezred. Minden lépésnyi tényreést óriási véráldozattal fizetnek meg. Az *Opcina-Laposa* és a *Magyaroson* van az ezred védelmi szakasza. Elkeseredett ellenséges támadások elől kissé vissza kellett vonnunk a vonalat decz. 23-án. De nem sokáig örülhettek a sikernek a románok, mert másnap 24-én dél előtt ellentámadásra megy az ezred és elkeseredett küzdelem után sikereket ér el. Az ideiglenesen megszállt vonalon talál a Szent-este. Fedezék nincs. A puszta földön fekvő, csupán az évszázados fák törzsei nyújtanak nagyon kétes biztonságú védelmet. Pergőtűzésig fokozott aknázás . . . Elképzelhetetlen mennyiségű aknák robbanásai. A kidült fák zuhanása. S hozzá a zord időjárás igazán nagy megpróbáltatásra teszi a tisztet és legénységet úgy testi, mint szellemi erejét. A hideg ellen csupán a tartalék állásban levők védekezhetnek a máglya magasságnyra rakott tüzek melegénél. Aki közelebb volt a tűzhöz, elviselhetőbb volt a hideg. De megesett az, hogy míg az egyik oldala fázott, a másikon a ruhája, csizmája égett ki. Általában az 1916-iki karácsonyt az elkeseredett és ide-oda hullámzó küzdelmek tették nem ünneppé. A kimerültség, viszontagságok, rendes napi veszteségek, fagyások napról-napra fogyasztották az állományt. Elmúlt az ünnep anélkül, hogy tudtuk volna, hogy az van.

1917.

Valami, szinte tervezett sorrend szerint, most is csendes, békés hangulatú karácsonyra van kilátásunk. Még nem tudjuk most, hogy mit hoz az ünnep, de az előjelek azt mutatják, hogy ez lesz az igazi szeretet ünnepe, mely méhében hordja a nagy népkibékülést. Egyelőre csak a leghatalmasabb ellenségünk, az orosz értette meg szózatunkat és nyult ami őszintén nyújtott békejobbként s lehetséges, hogy mire ezen sorok napvilágot látnak, már ők nem lesznek ellenségeink, hanem megértő s mindent megbocsátó s bocsánatot kérő barátaink . . .

Már halljuk az éjféli misére hívó kis harang csilingelését és várjuk, hogy ezen a napon és ezen az éjszakán ürvözhölhessük a Békét, mint a szenvedő emberiség igaz Megváltóját . . .

„ . . . Hozsánna Neked, aki jött az Úrnak nevében!”

Anyám haja.

Midőn elhívott a szent kötelesség,
S elhagytam a legjobb édes anyát,
A bucsuzásnál homlokon csókoltam
S megsimogattam barna szőghaját.

Nem ejtett könnyet egyet sem előttem,
Nem sírt, midőn elvitt a gőzvasút;
Szívébe rejté mérhetetlen kínját,
Pedig jól tudta, utam merre fut...

Rövid pár hónap telt el csak azóta.
S én némán nézem jó anyám fejét —
— Rövid pár hónap, amit ott töltöttem,
Megszitette barna fürtjeit!

Hajában ősz fürtök fehérленnek már,
— Álmatlan éjszakák emlékei,
Melyeket átél, amíg arra jártam,
Hol ránk törnek vad Észak népei...

Mit szenvedett ez asszony én miattam,
Tollammal azt én el nem mondhatom,
De felordítva, eget ostromolva,
Tör felfelé menydörgő panaszom:

»Hát hol vagy, Isten, szörnyű villámokkal,
Hol vagy hát, hogy lesujtanád vele,
Akik e nagy világromlást okozták?
Anyám — nem látod? — megöszül bele!

Ne légy kegyetlen! Már tovább ne engedd
A bünt tombolni az erény felett!
Te nagy, hatalmas, bosszuálló Isten
Az én anyámat óh mért büntetted?

Uram, bocsáss meg! Jól tudom, miért van.
Ez a jók sorsa. Te nem büntetted,
Nem véthet, ki úgy szereti magzatát,
Nem véthet az, Uram, Te ellened!

De verd meg Isten, bosszuálló Isten
És sujtsad átokkal bűnös faját,
Azoknak, kik a tenger jajt okozták
S megsztitették az anyám haját!

Scholtz László.

hőseink.

A mithológiába illő hőstettek ezre tolong szemem előtt. Nem dárdás, paizsos hősök alakjai kavarganak előttem, hanem a magyar katona, munkától kerges kezű, kenyérgondtól redős homlokú főalakjai kínálkoznak tollam elé. Hisz annyi hőstett játszódtott le szemünk előtt, hogy ha nem mi lettünk volna a szemlélői, talán nem is hinnék el, hogy ma, mikor a tűz, a vas, a kémia pokoli gépei vivják a csatát — akadátnak emberek, akiknek lelke, szíve, feje helyén van a legborzalmasabb pergőtűzben is. És amikor a gépek ezre halált esküdött minden előre — akadátnak olyanok, akik talán a biztos halál tudatában sem feledkeznek meg kötelességükről.

Nem tudom, lesznek-e Zrinyieink, akik az új zrinyászokat megírják; nem tudom, hogy a jövő generáció miből fogja megismerni a világtörténelem legnagyobb háborújának történetét, de azt tudom, hogy a névtelen hősök százereinek neve, tette a talán már a következő évtizedekben a feledékenység szürke ködébe vesz. Minden magyar baka — legyen az közkatona, vagy más, megérdemelné, hogy neve márványtáblán aranyos betűvel hirdesse az utódoknak a hősi tetteket és az a szürke, korhadtt fakeszt, mely a háborúidült országrészek minden helyén elszórva, talán már most is felismerhetetlenül hever, búcsújáró helye legyen a magyarnak. Odajárjanak nagy nemzeti ünnepkor és kalaplevéve, imádkozva olvassák le a neveket. Minden hős megérdemelné, hogy gyermekei, özvegye a nemzeti gyermeke és özvegye legyen. És ne lássunk az ő szemükben könnyet; ne lássunk bánatredőket arcukon.

Annyi a hősünk, hogy egész könyvtár kevés lenne a nevek és tettek megörökítésére. Ez a rovat csupán arra szorítkozhatik, hogy térhiány miatt csak néhány tettet és nevet örökítsen meg.

Varga András honv. 1916. január 1.

1916. január 1-én, — újév napján — az oroszok támadásra készülve, az akadályaink előtt egy holt térben gyülekeztek. Ezen teret a tűzérsgünk az állásainkhoz való közelsége miatt nem lehetett. Gyalogsági tűz meg nem pásztázta. Egy szappór és aknavető osztag tartotta tűz alatt ezt a részt. Azonban mihelyt az aknavető megszünt, azonnal odagyülekezett kb. 1 századnyi ellenséges gyalogság. Az aknavetők, hogy a tűzélés gyorsabb lehessen, embereket kértek, hogy azok hordják a löszert.

Az orosz tűzérsg egész nap a neki nagyon kellemetlen aknavető osztagot kereste. De nem találta meg könnyen. Mig délután 4 óra tájban a bakák nagy ijedelemmel látták, hogy egy ellenséges ütég összefűzött oda vágott, ahol az aknavetők dolgoztak. Félelmük nem volt alaptalan, mert azok tényleg el is hallgattak. Az orosz gyalogság már gyülekezett az akadály

előtt levő holt térben. A helyzet a lehető legkomolyabb volt, míg egyszer csak megszólalnak újból az aknavetők s a gyülekezett ellenséges gyalogságot szétzavartak.

Kiderült, hogy az ösztűz tényleg mind jó találat volt. Az aknavetők legénysége megsebesült és elesett. Ekkor *Varga András* honvéd — a lőszerhordó legénységből — társaival kiásta a betemetett aknavetőket s napközben, míg a municiót hordta, eltanulta a kezelési s a sik földre kiállított aknavetőkkel olyan gyors tüzelést fejtett ki, hogy a gyalogság egész nap nem gyülekezhetett támadásra. Nem törődött a tüzéség dühös tüzelésével, veszteséggel, lőtt addig, míg municiója volt.

Krcsmarik György honv. 1916. július 5.

Krcsmarik György honvéd 1916. július 5-én Barisznál megsebesült; comblövést kapott. Nem engedte, hogy a sebesültívvő hátra vigye — hátha valakinek nagyobb szüksége lesz segítségre, — mint neki? Amint botra támaszkodva a segélyhely felé ballag, az út mellett egy saját czredbeli tisztet talál, akinek szintén láb-lövése volt, de nem birt menni. Nem törődve a saját sebével a tisztet támogatta és segítette a segélyhely felé.

Mielőtt odaértek volna, hallja, hogy az orosz ártörte a frontunkat és a kozákság már jön is. A segélyhelyt felpakkolt és elmenekült. Ő vállára kapva a tisztet, futott a kocsik után. Egyet utólrát a tisztet felrakta s ő maga megállt az eseményeket szemlélni. Éppen egy idegen zászlóalj fejlődött fel, hogy ellentámadásra menjen, ő saját elhatározásából beállt a vonalba s velük ment.

Az ellentámadásban mintha semmi baja sem lenne, úgy viselkedett. A vállalkozás sikerült is, de ő egy újabb lövést kapott a combjába, melynek következtében rokkant.

Németh József őrmester 1916.

(Beküldte *Németh András*, Kám, Vas m.)

A románok kiverésekor *Németh József* őrmester 8 emberrel járőrbe küldetett ki, hogy a visszavonult ellenséget derítse fel. 5 órai barangolás után egy 40 emberből álló ellenséges járőrre bukkant. Felvette velük a harcot s látva, hogy másképen döntést nem erőszakolhat ki, rohamra indult 8 emberével a 40 román ellen. Ő maga is több szuronyszurást kapott, de a váratlan roham meglepte az ellenséget és megfutamodott. Az ellenségből 12 ember elesett, 16 ot foglyul ejtett, a többi elmenekült. 24 puská zsákmánnyal jelentkezett a parancsnokságnál. A II. oszt. ezüst vitézségi érmet kapta. Most a 39. honv. hadoszt. rohamzászlóaljához van beosztva.

Ujabb magyar nóták.

Átírta: *Pont*.

Zsindelyezik a fedezék tetejét . . .

(Dallam: Zsindelyezik a kaszárnya tetejét . . .)

Énekelt: *Lisz Aurél* hadnagy.

*Zsindelyezik a fedezék tetejét,
Hazaküldik a legények elejét,
Marad kinnt még keftő-három nyomorult,
Muszkák nektek már az ég is beborult.*

Egy kicsi fedezék . . .

(Dallam: Két kicsike szoba sejt több hogy is lenne . . .)

Énekli: *Egy géppuskás századparancsnok*.

*Egy kicsi fedezék, sejt több, hogy is lenne,
Ugy-e „édes János“ megfériünk mi benne.
Ugy-e, hogy kitartunk, ugy-e nem hátrálunk,
Ha a muszka nem lő, nagy a bátorságunk.*

Zöldre van a, zöldre van a gukker tokom festve . . .

Énekli: *Bab Saul*.

*Zöldre van a, zöldre van a gukker tokom festve,
Azzal mennék szabadságra Pestre.*

*De nem tudok egy kis kölcsönt kapni,
Elfogom a, elfogom a gukkeremet adni.*

U. i. Tévedések elkerülése végett ki kell jelenteni, hogy a kérdéses gukker már rég el lett adva.

Ocna mellett nem jó lakni . . .

(Dallam: Erdő mellett nem jó lakni . . .)

Énekli: *A bakatársaság*.

*Ocna mellett nem jó lakni,
Mert sok aknát lehet kapni:
Naponta pont ötszázötvenhetet,
Jó lenne itt hagyni a svarcteret.*

Kinnt lakom én Ocna mellett . . .

(Dallam: Kinnt lakom én Kisperjésen . . .)

Titokban mindenki énekli.

*Kinnt lakom én Ocna mellett, a világtól elzárva,
Éjjel-nappal mást teszek, gondolva a kórházra,
Hogyha minden sóhajtasom lázza jegecesedne,
S egy kis lázzal lemehetnék
Egyszer a segélyhelyre.*

A harctérre még eddig nem mentem . . .

(Dallam: A templomna vasárnap se mentem . . .)

Énekli: *Egy úr a pótzászlóaljnál*.

A harctérre még eddig nem mentem . . .

Otthon lógtam egész életemben.

Egy szegény, nős, jó barátom beszélhetett nekem,

Mégse hittem, hogy olyan jó,

Odakinnt a szép román harctéren.

U. i. Látni való, hogy fiatal barátunk még nőtlen. Miután időközben megnősül, énekli a második strofát:

De mióta elvettelek rózsám,

Amióta jó szót nem szólsz hozzám,

S kezdesz velem nap-nap után folyton összeveszni,

Megtanultam a harctérre

Te miattad önként jelentkezni.

A doktornak kurizálok . . .

(Dallam: Szép asz zonyrak kurizálok . . .)

Énekelheti a pótzászlóaljál, aki akarja.

*A doktornak kurizálok, kurizálok, de kurizálok,
A harctérnek fittyet hányok, fittyet hányok, de fittyet
Jujujujujujom [hányok,
A tüdőcsicshurutom,
Meg ne tudja senki, hogy szimulálom.
Csak a doktor egyedül,
Ki a tüdőmnek bedül,
Csak ő tudja egyedül.*

Pali haza megy a pótzászlóaljhoz.

Színhely: A doktor fedezéke.

Idő: Jelenkor. Hét óra reggel.

A doktor: (Gyanútlanul alszik.)

Pali: (Riadójelzőkereplővel felfegyverkezve megjelenik. Óvatosan a doktor ágya mellé lopózik és éktelen kereplésbe kezd.)

A doktor: (Felriadva álmából a pokróc alá menekül)

Pali: (Diadalmasan.) Riadó!... riadó!

A doktor: (Mérgesen.) Megbolondultál? Mi közöm a riadóhoz?

Pali: (Vigyorog.) Felkelni... ki az ágyból!

A doktor: Maradhass, ha kedves az életed, mert rögtön a nyakadba dütöm a reggelit!

Pali: (Abbahagyja a kereplést és bizalmasan az ágy szélére ül.) Sejtet-e, mi ujság?

A doktor: Menj a fenébe!

Pali: Ide nézz! (A doktor orra előtt lobogtatja az ezredparancsot.) Látod??

A doktor: Mi az?

Pali: Hazavezénylés a pótzászlóaljhoz! (Várja, hogy a doktort megüssse a guta.)

A doktor: (Nem akarja sehogysem méltányolni a szenzációt) No, és?

Pali: (Megütközve) Miiii? Hát nem sejtet?

A doktor: Jó, hát sejttem.

Pali: Azért! Hát sejtet már?

A doktor: (...)

Pali: (Büszkén fel alá járkál, mintha már is korzóna.) Aztán... sejtet? — rád is fogok gondolni.

A doktor: Kedves vagy!

Pali: (Nem zavartatja magát.) Te... doktor — mit gondolsz, jó lesz ez a járás? (Nyeglén lejt le fel.) Mi? Vagy talán egy kis elegáns bicogás megfelelőbb? Sejtet, ugy-e? Csillogó monokli... lakk cipő... vasalt nadrág... lapos fekete sapka... ez aztán böki? Mi? Mit szólsz hozzá?

A doktor: Kolosszális.

Pali: Azután hat hét Karlsbadban sem kutya?

A doktor: Határozottan nem kutya.

Pali: Sejtet, hogy ezt te fogod megcsinálni? Sejtet?

A doktor: Nem én.

Pali: Ne bomolj. Nem te mondtad, milyen rosszul nézek ki?

A doktor: Mondtam, de az nem jelent semmit.

Pali: Te... doktor... ide hallgass — most komolyan beszélek...

A doktor: ??

Pali: Egész komolyan. Nekem szükségem volna egy karlsbadi kurára. Nekem sárgaságom van. Még most is egész sárga a szemem. Nézd meg, ha nem hiszed!

A doktor: (Látja, de nem akarja beismerni.) Kutya bajod. Talán sohse volt sárgaságod?!

Pali: (Kezdi féltetni a karlsbadi kurát.) Kérdez meg az ezredorvos urat, meg a százados urat, azok mind látták.

A doktor: (Flegmatikusan.) Mi közöm hozzá, ha én nem látom?!

Pali: No... Ne viccelj.

A doktor: Vetkőzz le!

Pali: Miiii?

A doktor: Vetkőzz le, majd megfoglak vizsgálni.

Pali: Muszáj?

A doktor: Feltétlenül.

Pali: (Vetkőzni kezd.) Félig elég?

A doktor: (Kegyetlenül.) Egészen.

Pali: (Az utolsó ruhadarabokat teszi a székre.) Te... doktor... nem jön valaki?

A doktor: (Látja, hogy az ezredparancsnok közeledik a fedezékhez, de azért letagadja.) Senki.

Ebben a pillanatban belép az ezredparancsnok és utána a zászlóaljparancsnok.

Az ezredparancsnok: Mi az? Maga megbolondult?

A zászlóaljparancsnok: Hadnagy úr!

Pali: (Ljdetében vigyázzba vágja magát.) Alázatosan jelentem.

A doktor: Óh, kérem... semmi. Pali Karlsbadba akar menni.

Satyr.

Kitüntetés, előléptetés.

Adatainkat csak a forrás megnevezésével szabad felhasználni.

Legénységi kitüntetések.

Kinevezés. A 313. honv. gy. ezred parancsnoksága Fock Ernő őrmester hadapródjelöltet t. zászlóssá nevezte ki.

Koronás ezüst érdemkereszttel Károlyi László I. o. számvivő altiszt és Vleskó János I. o. fegyvermester lettek kitüntetve.

Bronz vitézségi éremmel tüntette ki az ezredparancsnokság: Brankov György tiszthelyettest Sztancsófalva, Kollár János szkvót Felsőpetény, Futkó György Koromlak, Jusztin István Sipek, Steiner Barna Rimaszombat és Juhász Lajos Diósjenő tizedeseket, Lindemann János Andocs, Rajkó László Endrefalva, Liska Pál Rózsaszállás, Gál József Balogpádár, Szekás László Serke, Cser József Palin, Bisztriánszki József Gyetva, Csordás István Buják, Pásztor István Buják, Rakita György Perhát, Gurcsó Mátyás Királyhegyalja, Mede Menyhért Somoskőújfalu, Lesták György Erdőbádony és Mikurcsik János Bikás honvédeket.

Vasérdemkereszttel lettek kitüntetve: Szabó Lajos Litke és Szlatinszky Pál Losonc tizedesek, Ke-

Iemen János Erdőkürt, Kovács Sándor Tereske, Szabó András Kassa, Rausza János Tótpelsőcz, Kinczel Antal Mezőfény, Berta László Litke, Szójka Ferenc Hajdudorog, Gerbár András Nyiregyháza, Gyurjancsik János Boroszló, Liptai Károly Mezőhegyes, Hegedűs Márton Zólyom, Gonda József Pelsőczárdó, Marsiczky János Cserhátsurány, Guzela Fedor Ungsasfalva, Bencsik Imre Fülekpilis, Havalyák Fedor Tiszaluka és Mazurka István Szendrő honvédek.

A m. kir. 313. h. gy. e. parancsnoksága Zsufa Kálmán é. önk. tizedest szakaszvezetővé, Friedrich János tizedest szakaszvezetővé léptette elő.

A 313. honv. gy. ezred parancsnoksága Bömhesz Miklós ezredünkbeli őrmestert a II. oszt. ezüst vit. éremmel tüntette ki, azonkívül bronz vit. érmel kaptak a következők: Maksi István, Kulák János, Petrik György, Stef. Ferenc, Krepelán András, Mihalik Mátyás, Balogh János, Vida János, Pásztor János, Molnár János, Csörgő József, Gregszák Pál, Sztrecsek János, Szegylek András, Hantsi István, Bugra János, Csipka András, Pivarcsek Pál, Bányász Tamás, Németh Pál, Beke András, Kispellér Dániel, Szloboda Imre, Magyar János I., Nagy András, Mudrony Ferencz, Ocsován Márton, Zauszka Ferencz, Zahenszky Pál, Záhorszky József, Hovanez Márton, Krausz András, Osztróczky András, Vihostyák József, Pelenyi András, Petke László, Koós Pál, Bulyovszky Ferencz, Papp Mihály, Lengyel János, Hugyecz Jakab, Hricz János, Sztropkó János, Teper István, Sturmman Bertalan, Jakuba András, Jurgevic János népfelkelők, Hahn Baruch, Garasi András, Bujtár Pál őrzetők, Hilner Mátyás, Varga László, Ginecz István, Csillik Sándor, Sági Vendel tizedesek, Guth István szakaszvezető, Gyetvan István hdj. őrzetők és Bömches Miklós őrmester.

A m. kir. 314. honv. gy. ezred parancsnoksága Zagóay Rafael tizedest a bronz vitézségi éremmel, —

A m. kir. 316. honv. gy. e. parancsnoksága Krahulecz Márton ujoncot a bronz vit. éremmel és a **m. kir. 309. h. gy. e. parancsnoksága** Szilágyi József őrzetőköt a II. o. ezüst vit. éremmel tüntette ki.

Kitüntetés különféle alakulatoknál. Sifra Mihály népf. ujonc a II. o. ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve.

Előléptetés a pótzászlóaljnál. Wolf Gábor é. önk. tizedes szakaszvezetővé, Vajdics József tizedes szakaszvezetővé, Diamant László é. önk. tizedes szakaszvezetővé, Sztórisz Gyula kpvj. szkvő cím. őrmesterré, Vértess Andor é. önk. őrzetők címz. tizedessé és Balassa Imre é. ö. őrzetőkévé léptett elő.

Előléptetés különféle alakulatoknál. Mojszis Pál ujonc őrzetőkévé, Wolf Géza és Szabó István kpvj. ujoncok cím. tizedesekké, Bóry Sándor, Bartho Elemér és Szloboda Pál kpvj. ujoncok címz. őrzetőkévé, Schwartz Zsigmond cím. szkvő címzetes őrmesterré léptett elő.

Január elsejével új előfizetést nyitunk. Kérnénk t. előfizetőinket, hogy előfizetésüket megújítani sziveskedjenek. Lapunk özvegyeink és árvaik ügyét szolgálja. Minden előfizetés egy-egy könyvet szán fel, egy-egy ruhadarabot ad a didergő gyermektestekre. Ne feledkezzen meg senki sem előfizetése megújításáról.

„A 16-os HONVÉD” előfizetési ára: egy évre K 4.80 — fél évre K 2.40 — egy hóra K 1.20 Minden új előfizető megkapja ünnepi karácsonyi számunkat.

hírek.

Karácsony 1917.

Gyertyák, lobogó fényű, nevető gyertyák, illatos fákón, zöldéken, aranybaöltözötteken. Nagy elámulat szemek csodálkozó nézése, puha gyermekarcok pirosra csókolása, deres, jégcsapos párkányokon angyal lábnyomok fürkészése: Karácsony.

Valami meleg visszaesés önmagunkba, akik csak voltunk, kábult zavaros elvonatkoztatások mértőföldeken és időközön túlra, csengő, kékegüre-képzelt éjszakákba, ahol egy fényes kerítő csillag rejtélyes árnyékokat ír sárgafalu házak mögé és röthomokú sivatagok pálmái alól sulyos biborpalástú fejedelmek, nyitott szemű bölcsék, elrongyolt pásztorok, kampós botokkal tűnnek elő, örömtől sáppadt, vagy dőbrent arccal szinte az Aetherbe átlényegülten, amint pántoskötésű ódon könyvek betűi között eszmélődeve siklik szemünk. Egy szó: Betlehem. Megérkezés disztelen, felmagasztosított jászolhoz — „mert a vendégfogadó házakban nem vala hely számukra” — ahol az Ember fia, a valóra vált ígérlet, a Föld harmai között ékeskedik, melyek lehetőséggel melengetik az aprót és sulyos biborpalástú fejedelmek, pásztorok és bölcsék, az angyal — a halgák! — és illatokkal kedveskednek, együgyű mosolygással valami sejtelennek behódolva — a bölcsékt — mert látták a kommoszban ragyogó csillagot, ami! vártak a próféták örökös várakozásául.

Am Heródes már akkor — mint azóta többször és mindig — kinyújtóztatta izmos tenyerét és ujjait forgatva húzta őt Káján arccal, mert a Csillagot az ő szeme nem látta. És a kékegüre képzelt éjszakában jajszót kiáltanak felénk a betűk valamely vén könyv sárga pergamenjéről. Asszonyok, örökre fájó Ráchelek siralma húzódik a távolontúli városokban: Heródes parancsa . . .

Mégis, az ígért Ajándék, az ember fia, a mérhetetlen Szeretet elmenekült, éjjel, számárháton, talán mit sem tudva, alázatosan: Heródes aztán meghalt, az ódon könyv tovább szól halkán, hogy sokszor kevesen értik . . .

Dicsőség, hozsánna, angyalok hárfája, karácsony, Szeretet, mesék, csodák és éjszakák: forognak körben, örök forgással és vissza is térnek. 1917 . . . Ama jászol előtt megállunk, mint messziről jövő vándorok: le kell hajtani fejünket. A Szeretet, aki jött régen, most bátorralan és félve simogat csak. Nem merjük a kezünket nyújtani? Véres? . . .

És Heródes — talán valamely diplomata — hideden hunyorgat s úgy lehet öblös bőrfoutelben egyiptomi cigaretták füstjét szimatolja és kimért betűket ír párisi maitres'-e-ének, mosolyra húzva száját: merry t'mas my dear!

Oberon.

Következő számunk január hó 4-én jelenik meg.

Változások a tisztí beosztásban. *Vladár* Tibornak az ezredparancsnokság a 4-ik század parancsnokságát adományozta. — *Harcsek* Lajos zászlóst a 9-ik, *Kupcsok* János zászlóst a 7-ik, *Szöllös* Jánost a 8-ik, *Kricsfalussy* Béla önk. jel. őrmestert a 7-ik, *Lang* Ferenc önk. jel. őrmestert a 8-ik, *Pogány* Gusztáv zászlóst a 10 ik századhoz osztotta be a parancsnokság. — *Valgon* Dezső új beosztása a műszaki századnál van és *Perichta* Antal zászlóst a 39. honv. gy. hadosztály rohamzászlóaljához vezényelték. — *Engel* Ernő és *Frieb* Géza üi. zászlósokat a II zlj. segélyhelyre, *Wertheimer* Ernő üi. hadnagyot az ütközetvonthoz és *Weisz* Miksa üi. zászlóst az eleségvonathoz osztották be. — A koronkai géppuskás tanfolyamról bevonult *Lehoczky* Béla t. hadnagyot a 11. századhoz helyezték.

Áthelyezés és bevonulás. Dr. *Pártos* Sándor ezredorvost áthelyezték a VI. hadtest vonatparancsnokságához. Dr. *Popper* Hugó t. főorvos bevonult az ezredhez és az ezredorvosi teendőikkel bízott meg.

Tisztek szabadsága. Dr. *Boskovics* Henrik segédorvos és *Nagy* Lajos t. hadnagy szabadságra ment. Az ezredtől szabadságon van még *Vladár* főhdy. dr. *Tittel* Zoltán, *Hanzély* Géza, *Bagó* Béla és *Zorkóczy* hadnagyok, *Buda* és *Zorkóczy* zászlósok, *Stolcz* önk. jel. őrmester, *Szita* Flórián és *Priske* tiszthelyettesek.

A VII. hadikölcsönjegyző tisztségével *Krausz* János t. zászlóst bízták meg.

Kórházból bevonult legénység. Lacskó János honvédet a 3-ik, *Petyánszka* András honvédet a 9-ik, *Hugyecz* János őrzetöt a 6-ik és *Gyárfás* Mihály honvédet a 12-ik századhoz osztották be.

Kasparik Gyula hadnagy, ki az olasz harctéren a 63. gyalogezrednél teljesített szolgálatot, a napokban érkezett haza szabadságra. Megígérte, hogy néhány cikkben be fog számolni a nagy olasz offenzívák lefolyásáról. Kíváncsian várjuk.

Grobon Gyula hadnagy megsebesült a 63. gy. ezred kötelékében okt. 24-én a Bainsizza fensíkon, az olasz front áttörése első napján. Sebesülésének az ad érdekes ízt, hogy egy fogoly olasz tiszt ásta ki a föld alól.

Személyi hírek a pótzászlóaljnál. *Homola* Lajos t. hadnagyot várakozási illetménnyel szabadságolták. — *Tamaskovics* Elek népf. főhadnagyt mint rokkantát elbocsájtották. — *Kozacek* János t. hadnagyot a ker. parancsnokság a szatmármegyei mezőgazdasági munkabizottsághoz Nagyváradba ntbaíndította. *Lúbas* Lajos a 10. honv. pótzászlóaljtól bevonult. — Egészségügyi intézetből bevonult: *Munka* Sándor t. hadnagy, *Rámay* Mihály tart. zászlós, *Köröm* Jenő zászlós, *Scheffer* József t. főhadnagy. — Egészségügyi szabadságról bevonult: *Lazatzky* Rezső tart. zászlós, *Stadler* Dezső mérnök főhadnagy, *Fricker* Ede t. hadnagy, *Marnó* Tivadar százados, *Türi* Elemér t. zászlós, *Angyal* Ferenc t. zászlós, *Stuller* Lajos t. hdy, *Danis* Frigyes hdy. — *Márkus* Dezső századost várakozási illetménnyel szabadságolták. — *Klauszmann* Albert t. hadnagy január 4-ig egészségügyi szabadságot kapott. — Az 1. honvéd pótzászlóaljtól bevonult *Hochmann* József t. hadnagy. — *Kuchár* János t. zászlóst kórházba utalták. — *Kruspíer* Pál hadapródjelöl-

tet a nem tényleges állományba helyezték. — Felmentésének lejártaival bevonult *Tárczy* Pál t. főhadnagy. — *Szmida* Gusztáv t. hadnagy január 6-ig egészségügyi szabadságot kapott. — *Lóska* Károly t. hadnagyot Kalmár Jenő szkv. hadnagy felváltására a 19-ik honvéd pótzászlóalj trachomás osztághoz Pécsre utbaíndították. A tanezredhez Inotára vezényelték *Kachnics* János t. hadnagyot, *Gembiczky* József és *Rámay* Mihály t. zászlósokat. — A tanezredtől bevonult: *Egyed* János hadnagy, *Metz* Géza, *Gödl* Károly, *Cséffalvay* Iván és *Czeke* Lajos zászlósok. — *Löwy* Jenő t. hadnagyot az iglói géppuskás tanfolyamra vezényelték. — *Lichner* Gyula t. hadnagyot a IX. hadsereg körletébe helyezték. — *Herzka* Artur népf. főhadnagyt utbaíndult a IX. hadsereg parancsnokság gazdasági törzséhez. — *Koncz* András, *Steinhübel* László, *Wiesenberg* József és *Bárdos* Artur hadnagyokat a ker. géppuskás tanfolyamra vezényelték, Iglóra. — A rózsahegyí militer technische Leitungtól bevonult *Hoffmann* Mátyás t. hadnagy. — Dr. *Drottner* Elemér népf. hadnagyot áthelyezték a zólyomi ágyustanfolyamhoz. — Január hó 25-ig egészségügyi szabadságra ment *Eberhardt* Pál t. hadnagy. — *Nagy* Gyula t. hadnagyot az orvosfőnök véleménye alapján kórházba utalták. — *Bodánszky* Viktor szkv. főhadnagynak felmentését 1918. március 31-ig meghosszabbították. *Simon* Gábor hdy, ki most vonult be egészségügyi szabadságról, az iglói géppuskás tanfolyamra vezényelték. — *Marton* József t. hadnagyot felmentették. Polgári tartózkodása Szalatna. — *Veres* László hadnagy a tanezredtől bevonult. — Dr. *Takács* Adolf főorvos a 7. hadsereg kötelékéből bevonult és a nem tényleges viszonyba helyezték. — *Varga* József zászlóst a pozsonyi ker. géppuskás tanfolyamra vezényelték. — A zólyomi gyalogágyus tanfolyamról *Jóós* Lajos t. hadnagy bevonult. — *Stuller* Lajos hadnagyot és *Polyák* Jenő népf. hadnagyot a helybeli kórházba utalták.

Cikkeink. Tartalmilag oly nagyon bővült karácsonyi számunkba egy sereg jó tollú, lelkes ember irt. Munkálkodásukért e helyen is hálás köszönetet mondunk. A sok írás közül bizonyosan feltűnést fog kelteni *Magyar* Lajos hírlapíró, a „Világ” pol. napilap szerkesztőjének cikke, ki gyönyörű tollal írta le azt a csatát, melyet 1915-ben végig harcoltunk. Akkor vendégünk volt, ő maga is közelről végig nézte, hogyan rohannak a 16-os honvédek előre, mint az oroszlanok. És most a béke küszöbén ismét ellátogatott hozzánk, de tollával, hogy örök emléket állítson fel ezredünk győzelmes harcainak. Vendégünket örömmel üdvözljük. A másik vendégünk *Lakatos* László hírlapíró, ki pár sorral annyit fejezett ki, mintha hasábos cikket irt volna. Köszönjük e helyen is irányunkba tanúsított figyelmét.

Változás a közigazgatási segédtsízi állásban. A pótzászlóalj közigazgatási segédtsíztjét: *Pör* Ernő t. hadnagyot felmentették állásától, mivel arcvonalbeli szolgálatra alkalmas lett. Utódja még nincs kiszemelve. 15 hónapig eredményes és kemény munkát végzett. Munkáját és teljesítő képességét csak az tudja értékelni, aki igazán jártas a pótzászlóalj parancsnokság ügykezelésének labirintusában. Az ő biztos keze, szervező tehetsége nagyban hozzájárult ahhoz, hogy oly gyönyörűen és precízen bonyolítja le a zászlóalj a mindennap tornyosuló aktaköteget. A pótzászlóalj parancsnoki irodának mindenképpen érzékeny vesztesége *Pör* Ernő hadnagy távozása.

A 16-os gyalogágusok. Ez a karácsony megint több helyen, szétszórva találja a 16-osokat. Sokan más idegen ezredeknél, különleges harceszközök mellett vannak beosztva. A multkoriban már hírt adtunk azokról, akik a zólyomi gyalogágus tanfolyamon vannak. Azóta csekély változás esett ezeknek a névsorában is. Sáfrány Béla főhadnagy, csoportparancsnok. Dr. Koritsánszky Márton hadnagy, élmező tisz. Dr. Hein Béla segédtiszt, Dr. Drottner Elemér felszerelő tisz. Zsámbor Zsolt kiképzés alatt és Steimetz Jenő e. ü. zászlós az orvosfőnök mellé van beosztva.

Ruha és felszerelési segély. Halljuk, hogy legközelebb megjelenik a rendelet, mely a havidíjasoknak adandó ruha- és felszerelési segélyről rendelkezik. 300 korona folyósítása van tervebe véve.

Szerkesztői üzenetek.

Névtelen vagy jelírt levelekre nem válaszolunk.

Sz. F. hdgy. 313 h. gy. e. Híreit köszönjük, kérjük további támogatást. — Cs. Béláné Balogiványi. Sajnos, oly messze nem terjed ki összeköttetésünk, s így fogságban levő fia hogy léte felől nem tudunk adni felvilágosítást. — Weisz Bertalan, Kékkő. Küldje be a nyugtát, melynek ellenében megkapja a könyvét. — V. I., Verbő. A Károly csapatkereszteteket kiosztották a fronton, ön még nem szerepel eddig a kltüntetettek között. P. János éves előfizető. Stefan István tizedes az 1904. veszteségi kimutatás szerint 1916. július 5-én elesett, azonban a tábori lelkészünk eddig meg nem erősítette. Miskolci József gyalogosról nem adhatunk felvilágosítást, mivel nem ezredünkbeli. Forduljon az illető ezredének pótzászlóalj parancsnokságához. Közös bajtárs, Losonc. Verseiből jönni fog egyik, másik, csak türelem. — F. J. Bizony küzködünk. Személyzetünk nem állandó, mindent más, más emberrel kell megcsináltatni. — H. R. Budapest. Hogyne volna kapható. Lapunk mostani számában jelezzük. — Hanzély Pál. Okvetlen utána járunk a dolognak és nagyon szívesen adunk felvilágosítást. — Rácz András. Azt hiszi, hogy mi kaphatók vagyunk ilyesmi? Téved. Csak az igazságot tartjuk szem előtt.

Hol kapható „A 16-os honvéd“?

Machold F.	könyvkereskedő	Besztercebánya
„Zólyom és Vidéke“	könyvkereskedés	Zólyom
Székely Samu	könyvkereskedő	Balassagyarmat
Wertheimer Zsigmond	„	Balassagyarmat
Falvy Jenő	„	Rozsnyó
Fuchs József	„	Rozsnyó
Lévai Izso	„	Rimaszombat
Fehér Dezső	„	Nagyőröcze
Révész Béla	„	Marosvásárhely
Bicskey Zoltán	„	Losonc
Kármán Zsigmond	„	Losonc
Redlinger Ignác	„	Losonc
Könyvnyomda r. t.	„	Dobsina
Greiner Simon	„	Losonc
Friedmann S	könyvkeres. Kolozsvár	Ferencz J.-ut 3.
Brassói Lajos	„ Brassó,	Kapu-utca 64.
Keszei Albert	„ Kolozsvár,	
„A Nap“ könyvosztálya	Budapest,	Teréz-körút 5.
Szent István-Társulat	könyvkereskedése	Budapest,
	IV. Kecskeméti utca 2.	

Pfeifer Manó könyvkereskedő Budapest, IV. Mehe-med Szultán u. 39.
Ráth Mór könyvkereskedő Budapest, IV. Váciut 30.
Lampel R. könyvker. Budapest, VI. Andrássy-ut 21.
Singer és Wolfner könyvk. Bpest VI. Andrássy-ut 10.
Hedvig Hubert könyvkeres. Brassó, Kolostor-u. 29.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Tábori posta 425.

Fiók szerkesztőség és kiadóhivatal Besztercebánya ahová a lapnak szánt közlemények és előfizelési díjak küldendők. ○ ○

Felelős szerkesztő: KUN BERCI.

Krompecher György és Fla
 üveg és porcellán-árú kereskedése
 Besztercebánya.

MUZZIK IRMA CZUKRÁSZDÁJA ZÓLYOM
 a gyalogágus tisztek találkozó helye.

URÁNIA könyv- és papirkereskedés
 ZÓLYOM.

FIGUS SAMU kárpitós és butorkereskedő Zólyom.

Ajánlja ujonan dúsan felszerelt raktárát.

KLEIN ÁRMIN
NEMZETI NAGY ÁRUHÁZA
 ZÓLYOM.

Nagy karácsonyi vásár.

TANDLICH KÁROLY VASKERESKEDÉSE ZÓLYOM.

BANETH GYULA
 óra és ékszer üzlete Zólyom.

Ipper Kálmán juhtúrógyára
 □ □ ZÓLYOM. □ □

Alkalmas karácsonyi és ujévi ajándékok:

ékszerek, fali-, inga- és zsebórák,
valamint mindennemű ékszerek a
legnagyobb választékban

Schulcz Samu, órás és ékszerésznél
Besztercebányán.

Legjutányosabb ÁRBAN kaphatók

kézi és villamos zseblámpák (elem nél-
kül égne) csillárok, asztali lámpák stb.

RÓTH GÉZA

bádogos és szerelő cégnél
BESZTERCEBÁNYA.

Egy kitűnő fényképezőgép 13×18 cm. 6 pléh kazet-
tával; Dopp. Anastigmattal
500 koronáért eladó **Bódy Béla** tábori fényképésznél
16. honvéd gyalogezred. Tábori posta 425.

SEIDNER ILONA
— BESZTERCEBÁNYA —

KATONA ÉS POLGÁRI SZABÓ
**MINDENFÉLE KATONAI FELSZE-
RELÉSI CIKKEK NAGY RAKTÁRA.**

Új könyv!

PAYR HUGÓ:

József királyi herceg

Megrendelhető az
ezredparancsnokságnál. Ára frontcsapatoknak **3 kor.**

Budapesti Szabóiparosok
Hitel és Termelő Szövetkezete
Budapest, VI., Hársfa-u. 24. sz.

Besztercebányai

első magyar

gyümölcslepárlás

Likörkülönlegességek és Rumgyár

gózerőre, Szilvórium-, Törköly-,

Borovicska-, Seprű- és Barack-

főzde, Cognaclepárlás, Gyümölcs-

szőtpök és Gyümölcsborsajtoló

hidraulikus üzemmél ajánlja köz-

kedveltségnek örvendő gyártmányait.

A legolcsóbban vásárolhat

GROSZ JÓZSEF

órás- és ékszerész cégnél

BESZTERCEBÁNYA

BETHLEN GÁBOR-U. 8.

Hadiemlékgyűjtők!!

Bélyeggyűjtők!!

A „Gyűjtők Lapja” pontosan megjelen, tartalmas
szaklap mutatványszámát dij-
mentesen küldi meg a kiadóhivatal Budapest, Csányi-u. 12

Utólérhetetlen

a Kardos-féle

ruhafesték

ujjára és széppé teszi a
legkopottabb ruhát is.

Felsőmagyarország egyedüli elárúsító helye:

Laufer Jenő cég Besztereebányán, ahol
azonkívül festék, olaj és min-
denféle háztartási cikkek
is kaphatók.

Telefon 67. szám.

Ő cs. és kir. Fensége József Főherceg
Udvari szállítója.**MULICZKY ISTVÁN**
SZIJGÁRTÓ ÉS NYERGES
BESZTERCZEBÁNYA.

Készít:

Lószerszámokat, nyereg felszereléseket és a hadsereg részére szükséges mindennemű bőrcikkeket.

CZÁRÁK JÓZSEF

HUNGÁRIA KÁVÉHÁZA

BESZTERCZEBÁNYA.**STEINER és LÖWY****BESZTERCZEBÁNYA**Gyümölcs-likőr lepárlás- és
rum-gyár.Borovicska-, slivórium-,
borseprű- és baraczkpálinka
nagyfőzde.RÖVID NÜRNBERGI ARÚK
nagy választékban kaphatók**RECHNITZ GÉZA** nagykereskedőnél
BeszterczebányánBeszterczebányai Első Magyar
Posztó- és Gyapjuáru-gyár Rész-
vénytársaság Beszterczebányán.**GYÁRT:** Egyenruha posztót, szövetet, takarókat, pokrócokat és halinát stb.**PESTI HIRLAP**

legelterjedtebb napilap.

Előfizetési ár:

egy hóra . . .	K 4-60
negyed évre . .	K 13-—
fél évre	K 26-—
egész évre . . .	K 52-—

A „PESTI HIRLAP“ minden negyed-
éves előfizetője ingyen megkapja
a Pesti Hirlap nagy naptárát
... az 1918-ik évre. ...

HADIEMLEKTÁRGYAK, JELVÉ-
NYEK ÉKSZEREK GYÁRTÁSA ÉS
ELADÁSA**LŐCSEY FERENC és TSA** BUDAPEST,
IV. Váci-utca 51. sz.
Számos ezred szállítója; előnyös árak.**Schiklerle Mihály, Beszterczebánya**

férfi szabó és egyenruha készítő.

Katonai felszerelési cikkek dús raktára.

**MACHOLDF. KÖNYVNYOMDÁJA, KÖNYV-
ÉS PAPIRKERESKEDÉSE****BESZTERCZEBÁNYA** TELEFON: NYOMDAI: 68.
BETHLEN GÁBOR-U. 18. KÖNYVKERESKEDÉS: 108.